

İLERİ DEMOKRASİ NEDİR ?

FAŞİZME KARŞI SAVAŞ, HALK CEPHELERİ VE SOSYALİZMİN BİR DÜNYA SİSTEMİ HALİNE GELİŞİ

1930'larda işçi sınıfı partilerinin temel stratejisi, dünyanın dört bir köşesinde azgınlaşan faşist saldırılara karşı demokrasiden yana tüm toplum güçlerinin beraberliğini sağlayacak **halk cepheleri**'ni oluşturmaktı. İşçi sınıfı biliminin somut şartlara uygulanması sonucu tesbit edilen bu stratejinin doğruluğunu bizzat sosyal pratik gösterdi. Gerek tek tek ulusal planlarda, gerekse uluslararası planda gerçekleştirilen demokratik güçlerin ittifakı, faşizme karşı savaşın güçlü ve sonuç alıcı bir şekilde sürdürülebilmesini sağladı. Faşizmin İkinci Paylaşım Savaşı'nı başlatarak dünya çapında giriştiği saldırı ancak bu sayede durdurulup yenilgiye uğratıldı.

Savaş öncesinde ve savaş esnasında Avrupa'nın hemen tamamında, Uzak Asya'nın önemli bir bölümünde ve Kuzey Afrika'da egemenliğini kurmuş olan faşizm dünya demokrasi güçlerinin kararlı mücadelesi sonucunda ağır bir darbe yedi. Savaş sonrasında, ülkelerindeki diktatörlüklere ve Nazi işgaline karşı mücadele veren demokrasi safları iktidarı ele geçirdiler. Bunların bir kısmında —Doğu Avrupa ülkeleri ve Çin— kurulan **halk cumhuriyetleri**, halk cephelerinin kesin zaferini ilan ediyordu. Böylece savaş öncesinde tek bir ülkeyle, SSCB'yle temsil edilen sosyalizm şimdi bir dünya sistemi haline alıyordu. Bu aynı zamanda dünya emperyalist-kapitalist sisteminin önemli ölçüde geriletilmesi ve kaçınılmaz sonuna daha da yaklaştırılması demektir. Gerçi savaşı kazanan tarafta, ABD başta olmak üzere bir seri emperyalist ülke de bulunuyordu. Ama savaşı kaybeden ülkeler de, kapitalizmin eşitsiz gelişmesi kanununun sonucu olarak Harp'den önce dünyanın yeniden bölüşülmesini isteyen emperyalist ülkelerdi. Ve son hesaplaşmada kaybeden —bir bütün olarak— emperyalizm, kazanan

ise sosyalizm oluyordu. Bu açıdan ABD'nin başını çektiği emperyalistlerin galibiyetleri bir «Pirüs Zaferi» olmaktan ileri gidememişti.

Büyük Ekim Devrimi'nden beri bir toplumsal sistem olarak fiilen uygulanmakta olan sosyalizmi ana vatanında boğmak, emperyalistlerin asla gündemlerinden çıkarmadıkları başlıca hedeflerinden biri idi. Ama insanlık düşmanı faşizmin dünya halklarına karşı yönelen amansız saldırısı, demokrasiden yana en geniş kitlelerin tepki ve nefretini çekince, buna, Almanya, Japonya ve İtalya gibi saldırgan emperyalist ülkelerin, diğer emperyalistlerin dünya üzerinde kurdukları sömürü ve hegemonyaya yönelen tehditleri de eklenince, bir kısım emperyalist ülkeler geçici olarak dünyanın ilk işçi köylü devletiyle aynı saflarda savaşmaya razı olmuşlardı. Ama bu durumda bile, faşizm yenilgiye uğratılırken giderayak sosyalizmi de boşsun diye ellerinden geleni artlarına koymamışlardı. İkinci cepheyi, Normandiya cephesini bir türlü açmaya yanaşmamaları bundandı. Oysa dünyanın ilk sosyalist ülkesi, devrimin kazanımlarını korumak için dişini tırnağına takmıştı. Stalingrad savunması, Sovyet halkının haklı savaşında yenilmeyeceğini dosta düşmana gösterdi. Ancak bu noktadan sonradır ki Normandiya cephesi açılmak zorunda kalındı. Üstelik artık bu cephenin açılması «kaçınılmaz» olmuştu. Çünkü faşizme karşı direnen halkların, muzaffer Kızılordu'nun da yardımıyla verecekleri mücadelenin, tüm gericilik yuvalarını kurutacağını gayet iyi görüyorlardı.

ABD'nin başını çektiği emperyalist mihraklar sosyalizmin alt edilemediğini daha da «kötüsü» alt edilemeyeceğini büyük bir sıkıntıyla görüyorlardı. Sosyalizm artık çok sayıda ülkenin benimsediği bir dünya sistemi halini alıyordu. Faşizme karşı mücadele veren halk cephelerinin iktidara geldiği bir kısım ülkelerde, savaş boyunca, en tutarlı, en fedakar ve en kararlı demokrat güç olduğunu dosta düşmana isbat etmiş olan sosyalistlerin öncülüğünde sosyalizmin temelleri atılmaya başlanıyordu. Komünist Partilerin, faşizme karşı mücadele vermiş diğer partilerle birlikte iktidar koalisyonları oluşturdukları Fransa, İtalya vb. bazı batı Avrupa ülkelerinde ise faşizmin bir daha hortlamaması için radikal tedbirler alınması yoluna gidiliyordu. Bütün bunlar, bir yandan üçüncü Enternasyonal'in, «faşizme karşı Halk Cephesi» stratejisinin ne kadar bilime uygun ve doğru olduğunu isbatlarken, öte yandan da emperyalizme korku veriyordu. İşte emperyalizmin can havliyle sarıldığı «soğuk savaş» stratejisi bu şartlarda yürürlüğe kondu.

HALK CEPHESİ DENEYİNİ YAŞAMIŞ METROPOL AVRUPA ÜLKELERİNDE FAŞİZM TEHLİKESİ ASGARİ DÜZEYDEDİR

Savaş sonrası halk cumhuriyetlerinin kurulduğu ülkelerde faşizmin ve emperyalizmin çeşitli uzantılarının varlığına kesin olarak son verilmişti.

sından önemli bir dezavantajdı. Bunun yanında ekonomi bütünüyle büyük bir tahribata uğramıştı. Faşist saldırı ve işgal, talan ve yıkımla birlikte taş üstünde taş bırakmamıştı... İşgale uğrayan yerlerin Sovyetlerin en gelişkin sanayi bölgeleri olduğu gözönünde tutulursa tahribatın vardığı boyutlar hakkında daha açık bir fikir edinilebilir. Bütün bunlar, birbir türlü zorlukları altederek yeni yeni meyvelerini vermekte olan genç Sovyet ekonomisi için hatırı sayılır hendekler oluşturuyordu.

Halk cumhuriyetlerinin de durumu iç açıcı olmaktan uzaktı. Faşist işgal istisnasız hepsinde büyük yıkımlara yol açmıştı. Faşizmin zulmüne karşı mücadelede çalışabilen nüfus büyük kayıplara uğramıştı. Kısacası faşizm altedildiğinde bu ülkelerin hepsi birer harabeden farksızdı.

Oysa faşizme karşı savaşan veya faşizmden kurtulan diğer ülkelerin durumu bir hayli farklıydı. Gerçi Almanya, İtalya ve Japonya gibi faşist saldırganlığın merkezi olan ülkeler de savaştan büyük kayıplarla çıkmışlardı ama, bunların aldığı kayıplar genellikle savaşın son dönemlerine münhasır kalmıştı. İberik yarımadası dışında, (buradaki iki ülkede de faşizm zaten vardı ve bu ülkeler savaşa katılmamışlardı) batı Avrupa da faşist işgalden nasibini almıştı ama bir Büyük Britanya uğradığı büyük kayıplara rağmen faşist işgale maruz kalmamıştı. Ve belki de bu konuda en önemli faktör, emperyalist kampın başını çeken ABD'nin durumuydu. ABD'nin toplam insan kaybı birkaç yüzünü geçmiyordu. Hemen hemen aynı nüfusa sahip Sovyetlerin 20 milyonu geçen kaybının yanında bu miktar hiç mertebesindeydi. Daha da önemlisi ABD toprakları üzerinde tek bir kurşun bile sıkılmış değildi. Kısacası ABD ekonomisi savaş dolayısıyla kayda değer bir kayıba uğramamıştı. Aksine bu şartlar ABD ekonomisinin harp sonunda atılım yapması için elverişli bir durum yaratıyordu.

Böylesine elverişli şartları bulunan ABD ekonomisi, geçici bir süre için de olsa dünya emperyalist sisteminin imdadına yetişebilir ve ona lokomotiflik edebilirdi. Üstelik bu durum emperyalist ABD ekonomisinin yayılma gereksinimine de denk düşüyordu. Böylece ABD, tüm dünyada nüfuz alanını genişletme imkânına kavuşuyordu. İşte bu şekilde ekonomik sıkıntılar içinde bulunan Batı Avrupa metropollerinin savaş sonrasındaki yeniden canlanmaları mümkün olabilirdi.

Öte yandan kapitalizm tarihi olarak süresini doldurmuştu, ama fiilen yaşamakta direniyordu. Emperyalist kapitalist ilişkiler üretici güçlerin gelişmesinin karşısına başlıca engel olarak çıkıyor ve bu gelişmeyi nisbi olarak önlüyordu. Ama üretici güçlerin sosyalleşmesi de büyük bir hızla devam ediyordu. Evrensel planda gerçekleşen bilimsel ve teknolojik devrim, prodüktivitenin artmasını mümkün kılıyor, bu nedenle de üretici güçler mutlak anlamda geliyordu.

Batı Avrupa'nın 1913 den 1938'e kadarki çeyrek yüzyıllık dönemde sanayi imalatındaki toplam artışı sadece % 50 iken, bu sayı, 1937-1962 dö-

Dolayısıyla bu gibi ülkelerde emperyalizmin **doğrudan** tezgahlayabileceği karşı devrimci girişimlerin pek «başarı» şansı yoktu.

Oysa demokrasinin kökleştirilmeye çalışıldığı ülkelerde durum farklıydı. Bu ülkelerde Nazilerle işbirlikçileri safdışı edilmişti ama, faşizme karşı iyi kötü direnen, ya da faşizmle işbirliğine gitmemiş olan bir kısım sömürücü güçler toplumsal etkinliklerini eskisi gibi sürdürüyorlardı. Çünkü mülkiyet ilişkilerinde köklü bir değişiklik olmamıştı. Ve kısa dönemde de olması için maddi şartlar elverişli değildi.

Oysa bu ülkelerin şartları emperyalizm için «elverişli» bir ortam yaratıyordu.

Emperyalizm, savaşın hemen sonrasında silah gücü bakımından sosyalizme karşı önemli bir avantaj kazanmıştı: Atom bombası! İkinci savaştan daha da güçlenerek çıkan emperyalizm sosyalizmi yeryüzünden kaldırmak için bu silahı gözünü kırpmadan kullanırdı. Ama o günlerde, faşizme karşı savaşta yirmi milyon evladını kaybeden bir ülkeye bu silahı kullanmak mümkün olamazdı. Bunu yapan başta kendi halkı olmak üzere tüm dünya halklarının nefretini üzerine çeker ve kazanacağı derken bir anda herşeyi kaybetmek tehlikesiyle karşılaşabilirdi. İnsanlar, atom bombası faşist saldırganlığın başını çeken bir ülkeye karşı kullanıldığı halde Hiroşima'yı bir türlü unutamıyor ve ABD'ye karşı derin bir tepki duyuyorlardı. Bu durumun farkında olan emperyalizm, şimdilik altemeyeceği sosyalizmi, günü geldiğinde boğmak üzere tüm ideolojik silahlarını seferber etti. Bütün imkanlar sonuna kadar zorlanarak sosyalizm ve sosyalistler nerede olursa olsun diğer demokrasi güçlerinden tecrit edileceklerdi. Böylece diğer demokrasi güçlerinin beraberliğinden tecrit edilmiş ve bir başına bırakılmış olan sosyalizmin «imhası» hiç de güç olmayacaktı!

Planın ikinci bölümü kısa sürede suya düştü. Çünkü Sovyetler Birliği de savaşın bitiminden kısa süre sonra atom bombasına sahip olmuştu. Artık dünyanın bir bakıma sonu olabilecek bir atom savaşını göze almak, çöküşü yaklaştırmakta olan emperyalizm için dahi kolay olmasa gerekti.

Ama emperyalizmin planının birinci bölümü bir hayli «başarılı» gelişti. Çünkü, başta da değindiğimiz gibi böylesi bir gelişme için «elverişli» toplumsal koşullar vardı. Nelerdi bu koşullar?

EMPERYALİZMİN «ŞANSI»...

Bir kere faşist kudurganlığın en büyük zararını Sovyetler Ülkesi görmüştü. Her on Sovyet yurttaşından birisi savaşta canını kaybetmişti. Ölenlerin büyük çoğunluğunun erkek ve çalışacak yaşta olduğu gözönünde tutulursa bu kaybın önemi daha iyi anlaşılır. Kaba bir tahminle denebilir ki Sovyetler Birliği savaş sebebiyle, üretici güçlerin en başta geleni insan iş gücünün beşte biri kadarını yitirmişti. Bu kayıp ekonomik gelişme açı-

nemini kapsayan bir sonraki çeyrek yüzyıl için % 140'a ulaşacaktı. Her iki dönemde de birer dünya savaşı yeraldığına göre pekâlâ kıyaslama yapılabilir. Üstelik İkinci Savaş'ın çok daha fazla tahribat yaptığı gözönünde tutulursa, bu savaş sonrasında Batı Avrupa metropollerinin eskiye kıyasla nasıl çok hızlı (hemen hemen üç misli) bir gelişme sürecine girdikleri görülür.

İşte bu ekonomik gelişme, emperyalizmin ideolojik saldırısı için elverişli şartlar yaratıyordu. Gerçi kapitalist ekonominin temel kanunları geçerlikteydi ama emperyalist burjuvazi, halkın muhalefetini çeşitli reform tedbirleriyle yatıştırmak imkanını bulabiliyordu. Kapitalist ekonominin bünyesel açmazlarından olan devrî krizler eskisi kadar derin bunalımlara yol açmadan atlatılabiliyordu. Marks'ın keşfettiği «Kapitalist Birikimin Genel Kanunu» gereğince üretim araçlarını elinde bulunduran dar bir zümre ile geniş çalışanlar kitlesi arasındaki uçurum hergün biraz daha açılıyor ve çelişki daha keskinleşiyordu, fakat üretimdeki hızlı artış kitlelerin hayat şartlarının nisbi olarak kötüleştirirken mutlak olarak düzelmesine bir ölçüde imkân sağlayabiliyordu. Böylece geniş yığınların muhalefetinin yoğunlaşmasında ve yükselmesinde başta gelen faktörlerden biri olan düzenin çeki'mezliği, büyük ölçüde kamufle edilebiliyordu.

EMPERYALİZM, İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASI BATI AVRUPA ÖNCÜ PARTİLERİNİ TECRİT ETMEK İSTİYOR

İşte bu şartlarda emperyalizmin ideolojik saldırısı en kabasından en incesine dek her türlü silahı kullanıyor ve Batı Avrupa öncü partilerinin kitlelerden tecrit edilmesi için var gücünü sarfediyordu. Bunda da bir hayli başarılı olabiliyordu. Çünkü bu ülkelerin gündeminde olan, kapitalizmden sosyalizme geçilmesiydi ve başlı başına bir devrim meselesiydi. Ve bu devrimin, **ihtilâlcî yoldan** gerçekleşmesi için şartlar hiç de elverişli değildi. En azından «devrim için canını feda etmeyi göze alacak işçiler» son derece azınlıktaydılar.

Öte yandan İkinci Savaş'ın sona ermesiyle birlikte dünyada sömürgeciliğin tasfiyesi büyük bir hız kazanmıştı, ama emperyalistlerin geri ülkeleri sömürüsü, eskisi gibi, üstelik daha ince metodlarla devam ediyordu. Emperyalist metropol ekonomilerin hâlâ daha ayakta durmalarının temelinde yatan belli başlı faktörlerden birisi de bu idi. Gerçi sömürge halklarının alinteriyle metropol işçilerinin mücadelesinin saptırılması eskiden de işlevi olan bir metodu ama şimdi bu sömürü maskelenmiş olarak daha büyük boyutlarda devam ediyordu.

Nihayet Stalin'in Sovyetler Birliği'ndeki kişi tapımcılığı «politika»sı da olumsuz bir faktör olarak işin içine giriyordu. Bu politika emperyalizme bıkmadan çiğneyeceği koca bir sakız veriyor ve «soğuk savaş»ın azdırıl-

masına yardımcı oluyordu. Sosyalist ajitasyon ve propogandayı en geniş kitlelere götürmekle yükümlü öncü partiler, emperyalizmin karşı ideolojik saldırısında zor durumlara düşüyorlardı. Stalin, özellikle İkinci Savaş'taki başarılı yönetiminin de katkısıyla kendi şahsında büyük bir kişisel güç ve yetki toplamıştı. Kişi tapımcılığına yolaçan bu durum Stalin'in otoritesini mutlaklaştırıyor, böylece yersiz yetki kullanımından kaynaklanan yanlış uygulamalar olabiliyordu. Bütün bunlar emperyalistler için bulunmaz nimet olarak «değerlendiriliyordu.» Üstelik kişi tapımcılığının, «Stalin meselesi»nin Stalin hayattayken bir mesele olmasını engelliyordu. İşçi sınıfı enternasyonalizminin gerekleri de bu meselenin kardeş partiler arasında müzakere ile çözümünü gerektirdiğinden batı Avrupa komünistleri emperyalizmin istismarı karşısında yeterince ikna edici olamıyorlardı. Bu durum ise, belirli bir tecriti beraberinde getiriyordu. Oysa işçi sınıfı partilerinin, devrimci atılımlar için kitleleri peşlerine takmaları bilimsel gerçeği Lenin tarafından çok önceleri tesbit edilmişti.

İleri kapitalist ülkelerin önündeki toplumsal aşama sosyalizmdi. Ekim Devrimi ile birlikte dünyada sosyalist devrimler çağı başlamıştı. Artık toplumsal anlamda, bir üretim tarzından diğerine geçmek anlamında sosyalist bir devrimin zamanı gelmiş geçiyordu. Toplumun maddi temeli böyle bir geçiş için yeterinden de fazla olgunlaşmıştı. Bütün mesele bu değişikliği yapacak toplum güçlerinin seferber edilmesi ve geçiş durumunun oluşturulmasına kalıyordu.

«DEVRİMCİ DURUM» NEDİR?

Büyük Ekim Devrimi işçi sınıfı biliminin kapitalizmden sosyalizme geçmek için vazetmiş olduğu ilkelerin hayata geçirilişinin parlak bir örneği olmuştu. İkinci Harp sonrasında kurulan halk demokrasileri bir zamanlar evrensel sanılan «Sovyet modeli»nden farklı bir devrimci geçiş şekli getirmişti. Ama bunlar da bilimin bir kez daha ve aynı parlaklıkla doğrulanmasından başka bir sonuç vermemişti. Kısacası proletaryanın müttefikleriyle birlikte iktidar devralması için **devrimci bir durumun** oluşması gerekiyordu.

Oysa yazımızın baş kısmında gördük, ileri kapitalist ülkelerin durumu ve uzunca bir dönem için gelişme perspektifi bu açıdan hiç de umut verici değildi. Bu ülkelerin köklü geleneği olan işçi sınıfı hareketleri ve oturmuş öncü partileri vardı. Ama bu partiler İkinci Savaş sonrasında gelişen şartlarda bazı ülkelerde sadece işçi sınıfına kapanmış kalmışlar, bir çoğu ise işçi sınıfının dahi tümüne hitap edemez duruma gelmiştiler. Oysa Lenin yıllar öncesi devrimci durumu ve devrim meselesini dahiyane bir şekilde inceleyip bilimin klâsikleri haline getirmişti.

Burada bu meseleyi uzun uzun ele almayacağız. KİTLE'nin 136, 137, ve 138 inci sayılarında devrim ve devrimci durum meseleleri detaylı olarak ele alınmıştır. Sadece konuyu pekiştirmesi bakımından birkaç önemli noktayı hatırlatmakla yetineceğiz. Lenin «devrimci durum» hakkındaki klasik tanımlamasında şöyle diyordu:

Tüm devrimler ve özellikle yirminci yüzyıldaki üç Rus devriminin hepsi tarafından doğrulanmış olan, devrimin temel kanunu şöyledir: devrim olması için sömürülen ve ezilen yığınların eskiden olduğu gibi yaşamının imkansızlığını kavramış olmaları, ve değişiklik talep etmeleri yetmez: devrim olması için sömürenlerin eskiden olduğu gibi yaşama ve yönetme imkanlarının olmaması da elzemdir. Ancak «aşağı sınıflar» eskiden olduğu gibi yaşamak istemediklerinde ve «yukarı sınıflar» işi eskiden olduğu gibi yürütemediklerinde devrim zafere ulaşabilir. Bu gerçek başka sözlerle de ifade edilebilir: devrim (hem sömürenleri hem de sömürülenleri etkileyen) ulus çapında bir bunalım olmadan imkansızdır. Şu halde, birinci olarak işçilerin çoğunluğunun (ya da en azından sınıf bilinci olan, düşünen ve siyasi olarak faal işçilerin çoğunluğunun) devrimin gerekli olduğunu tamamen kavramaları ve devrim için ölmeye hazırlanmış olmaları; ikinci olarak, egemen sınıfların, en geri kitleleri bile politikaya sokan (herhangi gerçek bir devrimin belirtilerinden biri de siyasi mücadeleyi yürütebilecek —ama o ana kadar ilgisiz olan— emekçi ve ezilen kitleler sayısının hızla, on misli hatta yüzmisli artmasıdır), hükümeti zayıflatan ve devrimcilerle onu hızla alaşağı etme olanağını veren bir hükümet bunalımı içine düşmeleri, bir devrim olması için temeldir. (Lenin Toplu Eserler, Cilt 31, s. 84-75 İngilizce)

Yukarıdaki özlü tanımlama «devrimci durum» meselesine olanca açıklığı getirmektedir. Görüldüğü gibi, devrimci bir durumun tüm şartlarının oluşması, sübjektif şartların yerine getirilmesi uğrunda ne denli büyük bir caba gösterilirse gösterilsin, tek başına öncüye bağlı değildir. Bu, Lenin'in bilimsel tesbitlerinden anlaşılacağı üzere tümüyle toplumun, onun içinde bulunduğu dünyanın, ve her ikisinin birlikte gelişiminin bir ürünüdür.

İşte İkinci Savaş sonrasında ileri kapitalist ülkelerin işçi sınıflarının karşılaştıkları açmaz bu noktada düğümleniyordu. Toplumun en dinamik gücü olan işçi sınıfı tarihsel olarak iktidarın adayı olmasına rağmen bir türlü iktidara yanaşmıyordu. O tarihe kadar işçi sınıfının —tabii müttefikleriyle birlikte— iktidara geldiği bütün ülkelerde, model ne olursa olsun iktidar şiddet kullanılarak ele geçirilmişti. İkinci Enternasyonalin çöküşü ve onunla birlikte «yüzde ellibircilik»in iflâs edişinden sonra, iktidarın seçimle ele geçirilmesi bütünüyle «itibardan düşmüştü». Ön-

ce Ekim Devrimi iktidarın ele geçirilmesi meselesinde işçi sınıfı partilerine parlak bir örnek olmuştu. Lenin'in Ekim Devrimi'nin hemen öncesinde yazdığı da, «Devrim arefesindeki politik bunalımın bastırması» üzerine yayınlamak imkanı bulamadığı «Devlet ve İhtilâl» de proletaryanın iktidarı ele geçirmesi meselesi ayrıntılı olarak ele alınmış ve şiddetin neden mutlaka gerektiği bilimsel bir şekilde izah edilmişti. Öte yandan Ekim Devrimi deneyinin dünya işçi sınıfına verdiği öğretici dersler sonucu, Avrupa'nın devrimci durum içinde bulunan diğer ülkelerinin bir kısmında Sovyetler kuru-luyor ve iktidarın Sovyetler tarafından ele geçirilmesi uygulamaya konuyordu. Bunların hiç birisinin; iktidarı almakta, aldıklarında da karşı devrimin tasallutundan kurtarıp proletarya diktatörlüğünü pekiştirmede başarılı olamamalarına rağmen, Sovyet modeli, iktidarı ele geçirmenin «klasik yol»u olmak özelliğini uzun süre korudu.

İkinci Savaş sonrasında Avrupa ve Asya'da bir sıra ülke daha sosyalizme geçti. Ama bunların hiçbirisinde Sovyet modeli uygulanmadı. Bununla birlikte hepsinde de iktidar şiddet yolundan ele geçirilmişti ve bu açıdan Sovyet modeliyle aralarında bir fark yoktu.

Bütün bu ülkelerde proletarya iktidarı şiddet kullanarak almıştı. Bunun nedeni şartların elverişli olmasıydı. Özellikle Dünya Savaşı'nın sebep olduğu sosyal ve siyasi bunalımların meydana getirdiği şartlar bir devrim için gerekli ortamı oluşturmuştu. Kısacası bu ülkelerin hepsinde **devrimci bir durum bütünüyle gerçekleşmişti.**

METROPOL AVRUPA ÜLKELERİNDE DURUM

Oysa, başta da söylediğimiz gibi ileri kapitalist ülkelerin şartları bir hayli değişti. İkinci Savaş'ın yol açtığı toplumsal bunalım kısa sürede giderilmişti. Kapitalizmin genel bunalımı devam ediyor, aralıklı olarak gelen krizler yine toplumda çalkalanmalara yol açıyordu ama bunların hiçbirisi devrimci bir duruma yol açabilecek seviyeye ulaşmıyordu. En etkin olanları bile burjuvazinin elindeki imkânlar vasıtasıyla fazla hasara yol açmadan atlatabiliyordu. Ulusal gelirler eskiyle kıyaslanmayacak hızlarla artıyor, bu artışın bir bölümünün emekçi kitlelerin taleplerine tahsis edilmesi, kısmen de olsa mümkün oluyordu. Öte yandan Savaş'ın en ağır bedelini ödemiş olan Sovyetler Birliği ve sosyalist ülkeler, öncelikle yaralarını sarmaya uğraşıyorlardı. Bunda da büyük başarı kazandıkları ve öteki ülkelere çok daha hızlı yol aldıkları bir gerçektir; fakat o kadar geriden geliyorlardı ki, tüketim planında batılı ülkelere «yetişmeleri» bir hayli vakit alacak gibiydi. Bu durum burjuvazi için «bulunmaz nimetti» ve ustalıkla istismar ediliyordu. İnsanların rahata erişmesi için hiç de sosyalizme ihtiyaç olmadığı propogandası yoğun bir şekilde yapılıyordu.

Kıscacası proletarya iktidarın hem de uzun yıllardan beri, yegâne adayıydı. Ama iktidarı ele geçirmesi için gerekli şartlar bir türlü oluşmuyordu. Oluşması bir yana, uzunca bir perspektif için de oluşacağı benzemiyordu. Bu şartlarda öncü partiler tıkanmayı açmak için ne yapmalıydılar?

Ülke şartlarına bağlı olarak derece derece kitlelerden tecrit olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmışlardı. Devrimci durumun şartları oluşmadığı için geniş yığınlar iktidarın şiddet kullanılarak ele geçirilmesine fazla rağbet etmiyorlardı. Öncü partilerin işçi sınıfı üzerinde büyük otoritesi olduğu, ve işçi sınıfının büyük bir bölümünü peşinde sürüklediği ülkelerde bile, işçi sınıfı sayıca nüfusun ekseriyetini oluşturmadığı için, ayrıca işçi sınıfı içinde de ayrıcalık taşıyanlar önemli yekûna ulaştıklarından, öncü partiler dar bir çerçeveye kısılmışlardı. Toplumda iktidar mücadelesi veriliyor fakat iktidarı alması ancak devrimci bir durumun gerçekleşmesine bağlı olan işçi sınıfı partileri, böyle bir durum bir türlü gerçekleşmediği için **iktidar meselesinde toplumsal bir vakıa** hâline gelemiyorlardı. Ancak bir devrimci durumla birlikte proletarya partisinin arkasından yığınlar halinde iktidar mücadelesine katılabilecek proleter olmayan kitleler, devrimci durum oluşmadığı sürece partiden uzak duruyorlar, seçimlerden seçimlere burjuvazinin alternatiflerinden birisine oy vermek üzere sandığa gidiyorlardı. Bu durumda öncü partiler bir bakıma, «burjuva düzenin muhalefet aksesuarı» olmak tehlikesiyle karşı karşıya idiler.

Buna bir son vermek gerekiyordu. İktidar meselesinde söz sahibi olmamanın yolacağı, kitlelerden tecrit olma tehlikesinin önü alınmalıydı. Bilim mevcut şartlara yaratıcı bir şekilde uygulanarak bir çıkış yolu aranmalıydı. İşte **genel oy'un da** geçişte bir imkân sağlayabileceği, barışçı geçişin **de** bir yol olabileceği bu şartlarda gündeme geldi.

O zamana kadar, ileri kapitalist ülkelerin öncü partileri iktidarı ele geçirmek için bir yandan sübjektif şartları oluşturmak görevini yerine getirirken öte yandan da, bütünüyle kendi iradeleri içinde olmayan devrimci durumun oluşmasını beklemişlerdi.

Bu bekleyiş ise devrimci durum oluşmadığı ve oluşması için de kısa vadede objektif bir belirti olmadığı için kendilerinin toplumda tıkanmaları ve bir ölçüde tecrit olmaları olgusunu getirmişti. Şimdi bu kısır çemberi kırmak gerekiyordu. İktidar meselesinde söz sahibi olmak için, ya iktidarı şiddet yoluyla ele geçirmenin gereğini yapmalıydılar, ya da başka yollardan iktidar mücadelesi vermeliydiler.

İLERİ DEMOKRASİ'NİN GÜNDEME GELİŞİ

İktidarın şiddet yoluyla ele geçirilmeye teşebbüs edilmesi, şayet ortada devrimci bir durum yoksa intihardan başka anlama gelmezdi. Lenin bu konuyu yıllar öncesi bilimsel bir şekilde incelemiş ve olanca açıklığı

ile gözler önüne sermişti. O halde iktidar meselesine çözüm getirmek için, devrimci durumun oluşmadığı hallerde, başka öneriler getirmek lazımdı. İleri kapitalist ülkelerin işçi sınıfı otoriteleri şöyle düşünüyorlardı:

Proletaryanın ve yandaşlarının iktidar mücadelesi sürmektedir. Ve proletarya müttefikleriyle birlikte iktidarın en yakın adaydır. Ama öncü parti iktidarın ele geçirilmesini sadece şiddete bağladığı, bu alana hapsediği sürece, devrimci durum oluşmuyorsa, işçi sınıfını ve müttefiklerini iktidar mücadelesine katamıyor demektir. İktidar mücadelesini somuta indirgeyemiyor demektir. İktidarın şiddet kullanılarak ele geçirilmesinden başka çare olmadığını ne denli anlatırsa anlatsın işçi sınıfı dışında kendi peşinden gelecek, ya da en azından hayırhah bir tavır alacak geniş yığınlar bulamıyor demektir. Böyle olunca da parlamenter planda devam etse bile iktidar mücadelesinde bir alternatif haline gelemiyor demektir. Bu durumda, üstelik devrimci durum oluşmadığına ve burjuva demokrasisi iyice yerleştiğine göre genel oy da geçişin yollarından birisi olabilir.

İşte bugün ileri kapitalist ülkelerin öncü partilerinin benimsedikleri ve Fransa'da ileri demokrasi adı verilen, sosyalizme geçişin ilk aşaması ile ilgili tez bu şekilde gündeme gelmiştir.

Kapitalizmden sosyalizme geçişin barışçı yolu olur mu? İktidarın ele geçirilmesi gibi en önemli bir meseleyi doğrudan ilgilendirdiği için bu soru, işçi sınıfı bilimi tarafından gereken özenle ele alınıp incelenmiştir. Meseleyi en gelişkin biçimiyle ele alan Lenin'dir. Devlet ve İhtilâl'de konuyu bütün boyutlarıyla Marks ve Engels'in söylediklerini gözden geçirerek incelemiş ve proletaryanın, burjuvaziden iktidarı devralması için şiddetten başka yol olmadığını isbat etmiştir. Proletaryanın iktidarı ele geçirmesinde şiddete başvurmak zorunda kalması, burjuvazinin göstermek istediği — ve kimi maceracıların da zannettikleri — gibi sosyalistlerin şiddetten «hoşlandıkları», ya da meselelerin çözümünde sadece şiddeti kullanmaktan başkasını bilmedikleri için değildir. Aksine sosyalistler barışçılardır ve herşeyden önce ikna edici olmayı yeğ tutarlar. Zaten başarılarının sırrı da buradadır. Çünkü onlara doğru yolu gösteren bilimleri vardır. Bu bilimi başarılı bir şekilde uyguladıkları sürece kitlelerin güvenini, saygısını ve sevgisini kazanırlar. Onlar için şiddet kullanmak, gerektiğinde karşı devrimci güçleri «ikna» etmenin bir yolundan başka bir şey değildir.

İktidarın şiddet yolundan ele geçirilmesi, emekle sermaye arasındaki çelişkinin uzlaşmaz cinsten, antagonist olmasından da kaynaklanmaz. Sermayenin güçlerinin iktidarı yerine, emeğin güçlerinin iktidara getirilmesi, teorik planda, şiddet kullanılmadan da pekâlâ mümkündür. Emeğin güçleri toplumsal olarak öylesine güçlü hale gelebilir ki, şiddet kullanmadan burjuvaziden iktidarı devralmak, onun elindeki üretim araçlarını satın alıp

topluma maletmek ve böylece onun eğemenliğinin maddi temelini ortadan kaldırmak imkân dahiline girebilir.

İktidarın şiddet yolundan ele geçirilmesi gereğinin tek bir nedeni vardır: Burjuva devlet mekanizmasının ilga edilmesi! Ama bu da mutlak değildir. Çünkü proletarya iktidarı ele geçirdiğinde sadece burjuva devleti ilga etmekle yetinmez. Yerine kendi devletini getirmesi şarttır. Proletaryanın iktidarı ele geçirmesiyle **devlet ortadan kaldırılmış olmaz**. Sadece burjuva devleti ortadan kalkar. Proletaryanın sosyalizmi kurmak ve sağımlaştırmak için proletarya diktatörlüğüne ve onun aracı olarak da proleter bir devlete ihtiyacı vardır. İşte iktidarın ele geçirilmesinde esas olan devletin ortadan kalkması değil, burjuva devletin yerine proleter devletin geçirilmesidir. Yani özet olarak, devlet varlığını sürdürmeye devam edecektir. Ancak nitelik değiştirerek. Burjuva devlet yerini proleter devlete bırakacaktır.

İşte iktidarın şiddet yolundan ele geçirilmesi bu noktada düğümlenmektedir. Kapitalizmin gelişmesiyle ve yükselen işçi sınıfı muhalefetine karşılık burjuvazinin aldığı «tedbirlerle», burjuva devlet o hâle gelmiştir ki, şiddet kullanılarak ortadan kaldırılmasından başka çare kalmamıştır. Proletaryanın iktidarı devraldığında, burjuva devlet mekanizması ile devleti yönetmesi imkânsızdır. Burjuvazinin sınıf egemenliğinin aracı olan devlet, burjuvaziye hizmet etme işlevinde o hale gelmiştir ki, çoğu müesseseleri proletarya iktidarında da sürecek olsa bile proletarya diktatörlüğünün aracı olamayacak ölçüde kompleksleşmiş ve kemikleşmiştir. İşte bu nedenle burjuva devletin ortadan kaldırılması ve yerine proletarya diktatörlüğünün aracı olan yeni bir devletin, proleter devletin konması gerekir.

Ama öylesi durumlar olabilir ki burjuva devletin illâ ortadan kaldırılması gerekemeyebilir. Nitekim Marks burjuva devletin ortadan kaldırılmasını kıta Avrupa'sı için zaruri görürken İngiltere ve Amerika'yı bundan muaf tutuyordu. Marks'ın zamanının şartlarında gerek İngiliz, gerek Amerikan devletleri, illâ ortadan kaldırılmalarını gerektirecek ölçüde kompleksleyip kemikleşmemişlerdi. Özellikle militarizm ve bürokrasi yok mertebesindeydi. Dolayısıyla bu devletler bir ölçüde «demokrat» addediliyorlardı. Ve bu ülkelerde proletaryanın şiddete baş vurmadan iktidara gelmeleri, sonra da burjuva devlet mekanizmalarını proleter devlete **dönüştürmeleri** mümkün görölüyordu.

Ne ki, Lenin'in Devlet ve İhtilâl'i yazdığı dönemde yukarıda anılan her iki ülke de, emperyalizmin başını çeken ülkeler olarak artık alabildiğine güçlü devlet mekanizmalarının sahipleri haline gelmişlerdi ve bu ülkeler için de şiddete dayanmayan bir geçişin mümkün olması ihtimali kalmamıştı.

Bu gün Lenin'in konuyu ele aldığından 60 yıl daha ötedeyiz. Emperyalizm kendi sonunu geciktirmek için devleti daha da pekiştirdi. Ama işçi sınıfı başta olmak üzere halkların mücadelesi de çok yol aldı. Özellikle ileri kapitalist ülkeler burjuvazileri öylesine köşeye sıkıştırdılar ki, bu ülkelerin öncü partileri burjuvazinin «teslim alınabileceğini» düşünür oldular.

İleri kapitalist ülkelerde burjuvazi «teslim» alınabilir mi? Burjuva devlet mekanizması ilga edilmeye gerek kalmadan proleter devlete dönüştürülebilir mi? Ya da bu dönüştürme demokratik yoldan gerçekleştirilebilir mi? Bu sorular ileri kapitalist ülkelerin işçi sınıfı sosyalistleri tarafından enine boyuna cevaplamaya çalışılıyor. Ve bize kalırsa en başta da onların meselesi. Bütün ülkelerin işçilerinin meselelerini bilmek her ülke sosyalistlerinin görevidir. İşçi sınıfı enternasyonalizmi bunu gerektirir. Ama, biz kendi özgül meselelerimiz varken, ileri kapitalist ülkeler için söz konusu olan iktidarın barışçı yoldan ele geçirilmesi meselesini gündemimizin baş maddesi haline getiremeyiz. Çünkü biz ileri kapitalist bir ülke değiliz. Aksine GERİ ve BAĞIMLI bir kapitalist ülkeyiz. Bu nedenle, ileri kapitalist ülkeler için öngörülen ve Fransa'da ileri demokrasi adı verilen sosyalizme geçişin birinci aşamasının, yine o ülkelerin şartlarında geçerli olup olmadığını tartışacak değiliz. Zaten bu yazımızın amacı da bu değil. Bizim göstermek istediğimiz «ileri demokrasi» aşamasının, işçi sınıfı enternasyonalizmi içinde ileri kapitalist ülkeler için öngörülmüş bir geçiş olduğudur. Bunun için de yukarıdaki açıklamalardan sonra, bu konudaki bilimsel belgelerin yazdıklarına göz atmak yararlı olacaktır.

Komünist ve İşçi Partileri, 1969 Moskova Konferansı Bildirisi'nde ileri demokrasi meselesi, ileri kapitalist ülkeler bölümünde ele alınmakta ve şöyle denilmektedir.

«Kapitalizmin kalelerinde işçi sınıfı, son olayların da göstermiş olduğu gibi, bütün anti-empertalist, demokratik hareketin, devrimci savaşının başlıca itici gücüdür. İçinde bulunduğumuz dönem, işçi sınıfı ve emekçi halkın geniş yığınlar tarafından yalnız ekonomik koşullarının iyileşmesi için değil, politik amaçlı hareketlerle de damgalanmıştır. Emekçi halk, kendi dirimsel çıkarlarını savunurken, toplumsal hakları ve demokratik özgürlükleri de savunuyor. Bu istemleri, gün geçtikçe daha büyük ölçüde, tekeli sermayenin ve onun politik iktidarının eğemenliğine karşı doğrultuyor. Emekçi yığınların, insan sömürsüne dayanan bu ekonomik ve toplumsal sistemi kökünden değiştirme özlemi giderek büyüyor. Birçok ülkedeki büyük işçi sınıfı savaşmaları, tekelin iktidarını sarsmakta ve kapitalist toplumun iç çatışmalarını ve kararsızlığını ortaya çıkarmaktadır. Bu savaşmalar, temelden toplumsal değişime, sosyalist devrime ve diğer emekçi halk kesimleriyle ittifak halinde işçi sınıfının iktidarına götürecektir.»

yeni sınıf savaşımını önceden göstermektedir.

Son yılların sınıf savaşımı, yeni-kapitalizm ve reformizm partizanlarının yaymaya çalıştıkları hayalleri kökünden yıkmış, Marksizm-Leninizm'in temel önerilerine yeni kanıtlar sağlamıştır. Sağ ve «sol» oportünistlerin tersine, Komünist ve İşçi Partileri, derinlikli ekonomik ve toplumsal istemler ve ileri bir demokrasi için yapılan savaşı, sosyalizm savaşımının karşısına dikmiyorlar; bunları sosyalizm için savaşımın bir parçası olarak görüyorlar. Tekellere, onların ekonomik egemenliği ve politik iktidarına karşı verilen savaşımında gerçekleştirilecek köklü demokratik dönüşümler, sosyalizmin zorunluluğu bilincini geniş yığınlar arasında daha da yayacaktır.

Bu yeni durumda, işçi sınıfının birliği daha da âcil bir hale gelmiştir. Olaylar ve işçi sınıfının savaşım içerisinde kazandığı deneyler, Komünist ve İşçi Partileri'nce yapılan titiz eleştiriler —ki her zaman için bir görevdir— reformist görüşün bunalımını derinleştirmiştir. Sosyal-demokrasi saflarında ayrılıklar yer almakta ve bu bölünme yönetimde de yansımaktadır. Bazı önderler, tekelci sermaye ile emperyalizmin savunuculuğunu yaparken, diğerleri de emekçi yığınların ekonomik ve toplumsal istemlerine, barış ve ilerleme için savaşımın sorunlarına ilişkin görüşlerini hesaba katmaya daha eğilimlidirler.

İşçi sınıfının birliğine kesin bir önem veren Komünistler ise, bugün ileri demokratik bir rejimin, gelecekte ise sosyalist düzenin kurulması için, sosyalistler ve sosyal-demokratlarla işbirliğini gözetmektedirler. Bu işbirliğini gerçekleştirmek için herşeyi yapacaklardır. Bunun gibi, toplumun yenilenmesinde çıkarı olan diğer demokratik parti ve örgütlerle işbirliği yapmayı uygun görürler. Elbetteki, bu yolda ilerleyebilmek için, sosyalist partilerin ve sosyalizmden yana olan öteki politik örgütlerin, burjuvaziyle sınıf işbirliği politikasından kesin olarak kopmaları ve barış, demokrasi ve sosyalizm için etkin bir savaşım politikası izlemeleri zorunludur.» (Komünist ve İşçi Partilerinin 4 toplantısı, Ürün Yayınları, sf. 141 - 143)

Yukarıdaki alıntı, dünya devrimci süreci güçlerinin ayrı ayrı ele alındığı Bildiri'de, «kapitalizmin çok geliştiği» ülkeleri ilgilendiren bölümden yapılmıştır. Dünya işçi sınıfı enternasyonalist hareketi içinde yer alan partilerin müştereken kabul ettikleri «resmî» bildiri, «ileri bir demokratik rejim»i çok gelişmiş kapitalist ülkeler için öngörmektedir. Ve bu görüş, Bildiri'nin hazırlanmasında katkısı bulunan ve altına imzasını koyan 80'e yakın ülkenin komünist ve işçi partileri tarafından kabul edilmiştir.

Bildiri'nin ileri demokrasi ile ilgili bölümünde, dikkat edileceği gibi iktidarın ele geçirilmesinin biçimi ayrıca ele alınmış değildir. Ancak metindeki ifade, «ileri demokrasi»nin, şiddet kullanılmayan bir geçişe tekabül ettiğine delâlet etmektedir. Kaldı ki Bildiri'nin «Barış» ile ilgili bölümünde aynen şöyle denilmektedir.

«Barış içinde yanyana yaşama politikası, ezilen halkların, gerekli gördükleri bütün yolları kullanarak —silâhlı ya da barışçı— kurtuluş savaşımı verme hakkıyla çelişmez. Bu politika, hiçbir şekilde gerici rejimlerin desteklenmesi anlamına gelmez.

Emperyalist saldırganların tecavüzlerine karşı silâhla karşı koymak ve bu haklı davada diğer halkların yardımlarını almak, her halkın tartışma-götürmez ve dokunulmaz hakkıdır. Bu, halkların genel anti-emperyalist savaşımının bütünleyici bir parçasıdır.

Barış içinde yanyana yaşama politikası, emperyalizmin, uluslararası gerilimi artırarak ve savaşlar çıkararak, kendi iş-çelişkilerini altetme yönündeki çabalarını engeller. Bu politika, ne bugünkü sosyo-ekonomik statükonun korunması ne de ideolojik savaşımın güçsüzleştirilmesi anlamına gelmez. Bu politika, emperyalizme karşı sınıf savaşımının ulusal ve uluslararası düzeyde gelişmesine yardım eder.

Tekelleri ve onların egemenliğini ortadan kaldırmak, gerçekten demokratik bir sistemi kurumlaştırmak ve sosyalist iktidarı kurmak için kararlı sınıf savaşımı; bu amaca giden yol ne olursa olsun, kapitalist ülkelerdeki emekçi halkın ve onların Komünist Partileri'nin vazgeçilmez bir hak ve görevidir. Dünyanın bütün Komünistleri, bu haklı savaşta dayanışma içerisindeyler.» (a.y. sf. 158 - 159)

Görüldüğü gibi, emperyalist saldırganlığa karşı mücadelede «silaha sarılmak» «dokunulmaz ve tartışılmaz» bir hak olarak konurken, yani silâhlı mücadele hakkı özellikle belirtilirken, kapitalist ülkeler için kullanılan ibarede silah açıkça tasrih edilmemiş, ancak sınıf mücadelesinin devam edeceği, barışın, kapitalist ülkelerde sınıf mücadelesinin durdurulması anlamına gelmeyeceği vurgulanmasıyla yetinilmiştir. Tabii bu noktalardan hareket ederek Bildiri'nin ileri kapitalist ülkelerde proletaryanın iktidarı sadece ve sadece barışçı yoldan ele geçireceğini, şiddetin asla gerekmeyeceğini öne sürdüğü asla söylenemez. Bizce Bildiri'de açık olan nokta şudur: **«İleri kapitalist ülkeler için iktidarın şiddet kullanılmaksızın da ele geçirilmesi imkânı mevcuttur.»**

Komünistlerle sosyal demokratlar arasındaki ilişkileri inceleyen Sovyet bilim adamları da «ileri demokrasi» meselesini şöyle değerlendirmişlerdir.

«Gelişmiş kapitalist ülkelerde işçi sınıfının acil çıkarlar ve nihai amaçlar için verdiği mücadele, bugün demokratik hareketin temelleri üzerinde geliyor. Bu hareketteki geleneksel eğilimlere bugün birçok yeni eğilim daha ekleniyor ve bu geleneksel eğilimler de, çoğu kez yeni sloganlarla ortaya çıkıyor ve yeni görevler için mücadeleye giriyorlar.

.....

Bilimsel Sosyalist hareket, dünya yüzeyinde sosyalizm lehine olan değişimleri, bugünkü kapitalist toplumun ekonomik ve toplumsal yapılarındaki esaslı değişiklikleri ve bu toplumun çelişkilerinin eski ve yeni biçimler altında gösterdiği büyümeyi çözümlenmiştir. Bu çözümlenmeden hareketle, anti-tekelci bir ittifak içinde ilerici güçlerin biraraya getirilebileceği sonucuna varmıştır. Bilimsel Sosyalist hareketin erdemi, işte bu çözümlenmede ve değerlendirmededir. İlerici güçler arasında böyle bir birleşme, kapitalist ekonomik, politik ve toplumsal yapıların nispeten barışçı, ama aynı zamanda devrimci bir yolla değiştirilmesi ve yeni toplumun yaratılması için gerçek bir olanak yaratacaktır. Geniş bir anti-tekelci ittifak ve sosyalizme nispeten barışçı bir geçiş olanağı fikri, gelişmiş kapitalist ülkelerdeki bilimsel sosyalist hareketin stratejisinin temelidir.

Bilimsel Sosyalistler, her yeni tarihi aşamada, sosyalist devrim hakkında derinliğine işlenmiş bilimsel bir anlayış oluşturmaya, bu devrimin hazırlanması sorununa, nesnel koşullarının olgunlaşmasına ve özellikle devrimci durum sorununa, kısacası, devrimci işçi sınıfı hareketinin strateji ve taktiklerini belirleyen tüm sorunlara her zaman büyük bir önem verdiler. Savaş sonrası dönemde, gelişmiş kapitalist ülkelerin komünist partileri için şu soruyu yanıtlama zorunluluğu ortaya çıktı: sınıf güçlerinin dünya düzeyindeki bugünkü dağılışı karşısında, tekelci devlet kapitalizmi ve bilimsel ve teknik ilerleme koşulları altında, emekçilerin maddi koşullarındaki değişikliklerin ve bu kitlelerde sınıf bilincinin oluşumunda ortaya çıkan yeni etkenlerin doğurduğu ortamda, sosyalist devrime doğru nasıl ilerlemek gerekir?

Sorun sonunda şuna varıyordu: kesin darbeyi indirmek için devrimci bir ortamın gelmesini mi beklemek gerekir, yoksa, iktidara işçi sınıfı ve müttefikleri tarafından el konulmasından önce, tekelci sermayenin egemenliğini en aza indirmek amacıyla inatçı ve sürekli bir politik ve ekonomik mücadele ile birbiri arkasından daha ileri mevziler mi kazanmak gerekir?

Sosyal gelişmenin bugünkü aşamasındaki objektif koşulları analiz eden bilimsel sosyalistler şu sonuca vardılar: modern kapitalizm çerçevesinde esaslı demokratik reformlar, elverişli ortamın belirmesine kadar ertelenmemelidir, çünkü bu reformlar için mücadeleden vazgeçilmesi, olayların gerisinde kalmak ve tekelci burjuvaziye durumunu güçlendirme, nüfuzunu genişletme ve pekiştirme fırsatını vermek anlamına gelir.

Gelişmiş kapitalist ülkelerde bugünkü ortamın analizi, toplumun devrimci değişimi sürecinin başlıca iki aşamaya sahip olduğunu gösterir: demokratik (anti-tekelci) aşama ve sosyalist aşama.

Devrimin demokratik aşamasının esas amacı, tekeller iktidarını gemlemek ve temellerini çürütmek, ve sonra sosyalist aşamaya geçişte, bu iktidarı bütünüyle tasfiye etmektedir. İşçi sınıfının öncü partileri, bu amaçla, bir mücadele programı ileri sürerler. Bu mücadelenin hedefi, demokrasi-nin genişletilmesi ve canlandırılması, ve tekelci sermayenin iktidarını ve bürokratik aygıtı sınırlayan ve burjuva toplumunun politik ve ekonomik hayatında işçi sınıfının denetimini yerleştirerek mevzilerini güçlendiren politik ve ekonomik reformların yapılmasıdır.

Nüfusun emekçi kesimleriyle tekelci devlet oligarşisi arasındaki çeliş-kilerin iyice derinleşmesi ve şiddetlenmesi, tekellerin ve askeri bürokratik aygıtın boyunduruğu altında ezilen bütün emekçi kesimlerin çıkarlarının gittikçe ortaklaşması ve bunların sonucu olarak, bu kesimlerin komünist partilerce önerilen anti-tekelci alternatif çevresinde birleşmeleri olanakla-rının artması, gelişmiş kapitalist ülkelerin çoğunda bugün devrimin anti -tekelci aşamasından söz edilmesine olanak veriyor. Bunlara, halkın devrimci mücadelesinin baskısıyla, millileştirme, düzenleme, programlama vs. gibi tedbirlere daha sık başvuran egemen sınıfın stratejisi üzerinde etkide bulunan yeni unsurları da eklemeliyiz. Devrimci kitleler bu tedbirleri sosy-alizm için mücadelede başlangıç noktası ve özellikle de geçiş hedefleri-ne erişmede bir atlama tahtası olarak etkili biçimde kullanabilirler. Bu ge-çiş hedeflerini, tekelci iktidarın, anti-tekelci koalisyonun demokratik ik-tidarı ile değiştirilmesi olarak niteleyebiliriz.

Bilimsel sosyalistler, anti-tekel mücadelenin yüksek aşamalarından birinde, iktidarın proletarya ve müttefiklerinin eline geçebileceğini ve mut-laka geçmesi gerektiğini düşünürler. Anti-tekelci mücadele sloganları da, henüz kapitalizmin sosyalizmle değiştirilmesi gereğini kavramamış toplu-mun ezilen ve tekellerin sömürüsüne uğrayan bütün kesimlerini birleştir-menin bir aracı olarak değerlendirilmelidir. Anti-tekelci güçlerin politik bir-liği ancak yeni bir sisteme devrimci geçiş sürecinde ve orta vadeli amaç-lar ve istekler için mücadelede gerçekleşebilir. Dolayısıyla mücadele, güç-lerin karşılıklı ilişkilerini işçi sınıfı ve müttefiklerinin yararına tersine çe-viren, tekelci burjuvazinin iktidarını zayıflatan ve sosyalizme yol açan, hal-kın özlemlerine uygun ve birbirine bağlı politik, sosyal ve ekonomik deği-şimlere yönelik olmalıdır.

Bu değişimler, Fransız komünistlerince esas demokratik reformlar, İtalyan ve Belçika komünistlerince yapısal reformlar, Alman komünistle-rince köklü reformlar vb. olarak adlandırılır. Ancak öz, her yerde aynıdır: henüz sosyalist olmayan, ne var ki sosyalist devrime doğru ilerlemede en

elverişli koşulları yaratan, ileri sosyo - ekonomik ve politik reformlar aracılığıyla tekelci sömürü mekanizmasının temelini çürütmek. Daha önceleri düşünülmemeyen böylesi devrimci reformlar, her şeyden önce dünya güçlerinin karşılıklı ilişkilerinde sosyalizm lehine meydana gelen köklü değişmeler sayesinde mümkün olmuştur.

Temel dönüşüm programlarını çizerken bilimsel sosyalist partiler, bu programların uygulanmasının emekçi halkın yığınsal eyleminin derece ve yoğunluğuna doğrudan dayandığı fikrinden hareket ediyorlar. Bunun içindir ki, sınıf pozisyonlarına sürekli bağlı kalan bu partiler ve sendikalar, reformları destekleyen politik grev ve gösterilerin ötesinde işletmelerde gerçek işçi katılımı, işletmelerde (özellikle büyük olanlarında) ve üretici kooperatiflerinde işçilerin kontrolünün kurulması ve her seviyedeki temsili organlarda mevziler kazanılması için mücadeleyi örgütlerler. İşçi örgütlerinin ve bunların çeşitli organlarındaki temsilcilerinin bağımsızlığını ve özerkliğini korumak, tekelci devlet sistemi ile bütünleşmesini önlemek için her türlü çabayı harcarlar.

Reformları kendi içinde bir amaç sayan ve sosyalist perspektiften ayrılan reformcu partilerden farklı olarak, devrimci proletarya partileri, reformlar için aktif bir kampanya yürütür ve plânlarlar. Stratejilerinin özü, tekellerin gücünü zayıflatmayı, tekelci burjuvaziyi daha da zor bir pozisyona sokmayı ve tekelci burjuvazinin reformları «eritmesini» ve uygulamasını önlemeyi içerir. Bu ancak, halkın bu reformları desteklemede artan biçimde aktif olmasıyla ve reformların demokratik bir kontrol altında yürütülmesiyle sağlanabilir. Buradan da şu sorunlar çıkarıyor: kitle baskısının sürekliliğini ve sürekli artışını sağlamak; parlamenter ve parlamento dışı yasal ya da burjuvazinin istediği yasallığa aykırı mücadele biçimleri arasındaki sıkı karşılıklı ilişkinin kurulması; bu karşılıklı ilişkiyi sağlayacak ve kitlelere iktidar için mücadele zorunluğu bilincini verecek talepleri ve sloganların oluşturulup ortaya konması.

Bilimsel Sosyalistlere göre, reformlar için mücadele hiç bir zaman kendi içinde bir amaç değildir. Bilimsel Sosyalistler, reformları iktidarın proletarya ve onun öncüsü tarafından fethinin uzun ve zor yolunda yalnızca bir adım sayıyorlar. Reform talepleri, nihai hedef olan sosyalizmi geriye itmez. Her imkânı ve kitle örgütlerinin tüm gücünü kullanan ancak uzun, zor ve sürekli bir mücadele, tekellerin direnişini kırabilir ve reformlara istikrarlı devrimci bir karakter verir. Bilimsel Sosyalistler savdukları her reformu, daha ileri gelişimler için birer köprübaşına dönüştürmeye çalışırlar. Bu mücadelenin amacı, yalnızca emekçi halkın durumunu düzeltmek değil, aynı zamanda demokratik örgütlerin nüfuzunu yavaş yavaş genişletmek ve emekçi halkı, temel değişikliklerin ancak sosyalizm ile mümkün olduğuna ikna etmektir.

Emekçi halk, köklü demokratik reformlar için mücadele yolunda politik deneyler kazanır, böylece tekelci oligarşinin ana düşmanı olduğunu kavramaya başlar ve örgütlenme düzeyini ve savaşçı yeteneğini yükseltir. İşçi sınıfı, demokratik reformlar için verdiği mücadelesinde, müttefiklerinin güvenini kazanır ve bütün anti-tekelci güçleri çevresinde toplar. Bu yolla temel demokratik reformlar için mücadele sürecinde, sosyalist devrimin politik güçleri yaratılır. İşte bu nedenle, demokrasi için mücadele, sosyalizm için mücadelenin ayrılmaz bir parçasıdır.

Demokrasi cephesinin korunmasının yanısıra, burjuva devletin gelişimindeki merkezi-bürokratik ve otoriter eğilimlerin büyümesi nedeniyle, modern tekelci devlet kapitalizminde demokrasi için mücadele özellikle sertleşmektedir. Tekelci devlet oligarşisi, demokratik özgürlükler ve kurumların, referandumlar da dahil olmak üzere yüksek «demokratik» yöntemlerle nasıl işlemez hale getirileceğini öğrenmiştir.

Bilimsel Sosyalist partiler, modern kapitalist devletin politik kurumlarından faydalanma imkânlarını yakından araştırıyorlar. Lenin'in, işçi sınıfının sosyal eylemin bütün biçim ve çeşitlerini öğrenmesi ve böylece bütün temsili organlarda durumunu güçlendirmesi öğüdünü izleyerek. Bilimsel Sosyalistler parlamento, mahalli yönetim organları gibi geleneksel demokratik kurumlardan faydalanmak için yorulmadan çalışıyor ve bu kurumlara yeni, gerçekten demokratik bir karakter vermeye uğraşıyorlar. Aynı zamanda, özellikle ekonomik demokrasi için mücadele boyunca, halkın devrimci yaratıcı çabaları sonucu ortaya çıkan yeni demokratik kurumları da gözden kaçırmıyor. Bilimsel sosyalistler, hem geçiş, hem de sosyalizm dönemlerinde partilerin çoğulluğu düşüncesini de destekliyorlar.

Batı Avrupa'nın birçok Komünist Partisi, tekeller iktidarının çökertilmesi döneminde işçi sınıfının müttefikleriyle işbirliğini sağlayacak bir ara iktidar biçiminden söz ediyorlar. (Fransız Komünist Partisi «ileri demokrasi» deyimini, İtalyan Komünist Partisi «yenilenmiş demokrasi» deyimini, Batı Alman Komünist Partileri de «anti-tekeli demokrasi» deyimini kullanıyorlar).

Batı Avrupa Komünist Partilerinin çoğunluğu, stratejilerini sosyalist devrimin nisbeten barışçı gelişimi üzerinde temellendiriyorlar. Komünist Partilerin sosyalizme barışçı geçiş olanağı lehine öne çıkardıkları kanıtlar şöyle özetlenebilir. Birincisi, SSCB'de ve diğer bazı ülkelerde sosyalist devrimin zaferi, dünya sosyalist sisteminin kuruluşu ve ulusal kurtuluş hareketinin başarıları dünya kapitalist sistemini önemli ölçüde zayıflatarak sosyalizme barışçı geçişin elverişli dış koşullarını yaratmıştır; ikincisi de, bu ülkelerde sınıf mücadelesinin objektif gelişimi, anti-tekelci bir blok (cephe, koalisyon, ittifak vs.) içinde birleşen ve işçi sınıfının yönettiği dev-

rimci güçlerin hakimiyetinin tedrici kuruluşuna yardımcı olmakta, böylece tekelci burjuvazinin, halkın isteklerine karşı silahlara başvurma olanağı ciddi ölçüde azalmaktadır.

Komünist Partiler, sosyalizme barışçı geçişin, ne fazla ne eksik tam bir sosyal devrim olduğuna tekrar tekrar işaret ederler. Sosyalist devrimin barışçı yollarla gerçekleştirilmesi düşüncesi, devrimci sürecin içeriğiyle değil, biçimiyle ilgilidir. Komünistlere göre, biçimi ne olursa olsun, bu süreç, tekelci sermaye karşısında devrimci şiddet ve cebir olmaksızın düşünülemez. Burjuvazi teslim olmaya zorlanmalı, kanlı bir iç savaş çıkartması önlenmelidir. Bu yolla yeni sistemin doğuş sancıları hafifletilecektir. Yalnızca halkın geniş ve güçlü hareketi emperyalist gericiliği kontrol altına alabilir.

Komünistler, tekelci burjuvazinin, mallarına el konmasına ve kapitalist üretim biçiminin yerine sosyalist üretim biçiminin geçirilmesine karşı şiddetle direneceğinin çok muhtemel olduğunu dikkate alarak, sosyalizme geçişte belli biçimlerde zor kullanma gereğini kabul ediyorlar. Fakat komünistler, silaha dayanmayan baskı biçimlerinin kullanılmasının ve proletarya ve müttefiklerinin mükemmel planlanmış eyleminin yardımıyla, işçi sınıfı tarafından yönetici tekelci burjuvazinin gerilemeye zorlanacağı bir ortamın yaratılmasının ve böylece iktidarın nispeten barışçı bir yolla ele geçirilmesinin emekçi halk için tercih edilir olduğunda ısrar ediyorlar.

Bugünkü koşullarda, politik devrimci gücün —özellikle, anti-tekelci koalisyonun— oluşturulması, proletaryanın devrimci öncüsünün halk arasında ve onun örgütleri içinde muazzam bir ideolojik, politik ve örgütsel çalışma yapmasını gerektiriyor. Lenin'in daha 1920'lerde gelişmiş kapitalist ülkelerdeki özel ortama atfen (güçlü ve tecrübeli bir burjuvazinin bulunması, reformizmin hatırı sayılır etkisi, burjuva demokrasisinin gelişme düzeyi vs.) bu ülkeler için sosyalist devrimi başlatmanın Rusya'dan daha zor, ancak tamamlanmasının daha kolay olacağını söylemiştir. Anti-tekelci geniş koalisyonların kuruluşunun, proletaryanın sınıfsal bağımsızlık mücadelesinin hiç bir şekilde yavaşlatılması demek olmadığı, tersine yoğunlaştırılması anlamını taşıdığı akıldan çıkarılmamalıdır. Marks, Engels ve Lenin tarafından kesin olarak ortaya konulan, işçi sınıfını öteki sınıflara ideolojik ve politik bağımlılıktan kurtarma görevi, istisnasız bütün kapitalist ülkelerin işçi hareketi için aynı kalmaktadır. Bunun gerçekleştirilmesi, emekçi halkın çıkarlarına ters düşmeden, bütün toplumu sermayenin boyunduruğundan kurtarmanın ön şartıdır.

Bu bir hayli uzun alıntıyı bilhassa yaptık. Çünkü «ileri demokrasi» hakkında oldukça etraflı bir bilgi veriyor. Böylece «ileri demokrasi»den bilimsel anlamda ve anlaşıldığı konusuna açıklık getirmek istedik.

Okuyucu özellikle şu noktalara dikkat etmiş olsa gerektir. Herşeyden önce bir nokta çok açık: İleri demokrasi **Gelişmiş Kapitalist Ülkeler** için sözkonusu. Bu ülkelerin bugün içinde buldukları şartların enine boyuna tartışılıp değerlendirilmesi sonucu tesbit edilmiş bir hedef. Açık olan ikinci nokta ise ileri demokrasi aşamasının, gelişmiş kapitalist ülkelerin gündeminde devrimci durumun olmamasından ve kayda değer bir süre için de görünmemesinden kaynaklanması: **Ve bizim de üzerinde durduğumuz başlıca ana noktalar bunlar.**

Bunun dışında yukarıdaki metinde üzerinde durulması ve daha açıklığa kavuşturulması gereken noktalar yok mu? Elbette var!

MARKS'TA SOSYAL DEVRİM SORUNU

Bir kere sosyalizme ileri demokrasi aşamasından «barışçı geçiş»in «sosyal bir devrim» olduğu vurgulanıyor. Bir sosyo ekonomik yapıdan bir diğerine geçiş anlamında kapitalizmden sosyalizme geçilmesi, elbette **sosyal bir devrim**'dir. Ancak sosyal bir devrim, toplumu, üretici güçler, üretim ilişkileri ve sosyal üst yapı bütünlüğü içinde baştan aşağı değişikliğe uğratar. Burada Marks'ın meşhur tanımlamasını bir kere daha anmanın yeridir:

«...Yaşamak için sürdürdükleri sosyal üretimde insanlar kendi iradeleri dışında, zorunlu ve belirli bir takım ilişkiler kurarlar. Bu üretim ilişkileri onların maddi üretim güçlerinin belirli bir gelişme aşamasına tekabül eder. Üretim ilişkilerinin bütünü, toplumun ekonomik yapısı, gerçek temeli teşkil eder. Bu temel üzerinde bir hukuki ve siyasi üstyapı yükselir; bu üstyapıya da belirli sosyal bilinç biçimleri tekabül eder. Maddi hayatın üretim tarzı genellikle sosyal, siyasi ve fikri hayat süreçlerini belirler. İnsanların varoluşlarını belirleyen bilinçleri değildir; tersine, insanların sosyal varoluşları bilinçlerini belirler. Gelişmelerinin belli bir düzeyinde toplumun maddi üretim güçleri mevcut üretim ilişkileriyle, ya da o güne kadar içinde faaliyet gösterdikleri —aynı şeyin hukuki ifadesinden başka bir şey olmayan— mülkiyet ilişkileriyle çatışırlar. Üretim güçlerinin gelişme biçimleri olmaktan çıkar, onlara ayakbağı olurlar. İşte o zaman sosyal devrim çağı çatar. Ekonomik temelin değişmesiyle bütün o muazzam üstyapı az ya da çok bir hızla dönüşüme uğrar.»

Görüldüğü gibi Marks, Önsöz'de, sosyal devrimin klasik tanımını yapmıştır. «Muazzam üstyapı»nın bütünüyle biçim değiştirmesi, sosyal devrimin bir icabıdır. Ve bilindiği gibi eski üst yapının devamlılığını sağlayan belli başlı araç ise «devlet»tir.

Sosyalist devrimle birlikte burjuva devletin yerini proleter devlet alır.

Devlet hâkim sınıfın baskı aracı olarak varlığını özde korur. Ama burjuva devlet ile proleter devlet arasında büyük fark vardır. Bu nedenle burjuva devlet mekanizmasını ortadan kaldırılması ve yerine proleter devletin kurulması zaruridir. Üstelik tekelci devlet kapitalizminin alabildiğine geliştiği ve burjuva devletin iyice güçlendiği ileri kapitalist ülkeler için bu nokta çok daha önemlidir.

İleri demokrasi aşaması burjuva devleti ortadan kaldırmamaktadır. Ama onu «demokratlaştırmakta»dır. Bu demokratlaştırma, Marks ve Engels zamanındaki ABD ve İngiltere devletlerinde olduğu gibi militarizmi ve bürokrasiyi bugünkü tekelci burjuva devletin ortadan kaldırılmasına ihtiyaç duyulmayacak etkisizliğe ulaştırabilecek midir? Böyle bir şeyin somut ve bilimsel perspektifi var mıdır? Bu meselenin açıkca değerlendirilmesi gerekir.

Sonra ileri demokrasi aşamasında «biçimi ne olursa olsun devrimci şiddet ve cebir»in kullanılacağı ileri sürülmektedir. İktidarın şiddet yolundan devralınmasını, «silahlı ihtilal»e indirgemek, şüphesiz ki marksist bir görüş olamaz. Marks, burjuva devletin ortadan kaldırılmasına gerek olmayacak halleri ileri sürerken, devrimci şiddetten ve proletarya diktatörlüğünden hiç bir zaman vazgeçmiyordu. Bu anlamda, tekelci burjuvaziyi, iktidar da kalmak için zor kullanmaktan caydırıcı toplumsal güce, etkinliğe ve her türlü imkana sahip olmak, pekala şiddet ve zor kullanmak demektir. Ama yukarıda da belirttiğimiz gibi günümüz gelişmiş kapitalist ülkelerin tekelci burjuvazileri, devletle alabildiğine içli dışlıdır. Ve devlet de oturmuş ve güçlüdür. Bu burjuvazinin elinden bu devlete rağmen iktidarı, caydırıcı bir şekilde devralmak nasıl mümkün olacaktır?

Kaldı ki bugün yeryüzünde emperyalizm olanca saldırganlığını sürdürmektedir. Tek tek ülkelerde işçi sınıfı ve müttefikleri iktidar için sürdürdükleri mücadelenin karşısında yerli egemen güçlerle birlikte emperyalist mihrakları da bulmaktadırlar. Sermayenin alabildiğine girift bağlarla uluslararası bir nitelik aldığı gündenberi nerede güçlü bir işçi sınıfı hareketi belirmişse, onun, emperyalistlerin uluslararası dayanışması ile ezilmesi için her türlü tertibe başvurulmuştur. Bu Ekim Devriminden beri böyle olagelmıştır. Ekim Devrimi ile kurulan dünyanın ilk işçi köylü devletini ortadan kaldırmak ve muzaffer sosyalizmi anavatanında daha gelişip serpilmeden boğmak için ABD, İngiltere, Fransa başta olmak üzere tüm emperyalistlerin seferber olduğu hatırlardadır. Sosyalizme karşı uluslararası saldırganlık daha sonraki dönemde de yoğun bir şekilde devam etmiştir. Halen de etmektedir. Bu saldırganlığın hem geçmişte, hem günümüzde pek çok çarpıcı örneği vardır. İspanya iç savaşında Alman ve İtalyan emperyalistlerinin Franko'ya sağladığı destek olmasaydı, 40 yıl sürecek karanlık bir faşizmin yerleşmesi gerçekleşemezdi. Çinliler ve başta Vietnam olmak üzere Hind-i Çin halkları kendi iç düşmanları kadar, hatta bazı hallerde

daha çok emperyalist saldırganları karşılarında buldular. Küba Devriminin yarattığı ilk şaşkınlık geçer geçmez ABD emperyalizmi Küba'yı istila etmek için sayısız teşebbüslerde bulundu. İran'da Musaddık'ın, Şili'de Allende'nin devrilmesinde emperyalist mihrakların nasıl başrolü oynadığını, kendileri itiraf ediyorlar. Portekiz demokratik devriminin sosyalist devrimle tamamlanmaması için «sosyalist»ler başta olmak üzere karşı devrimci politika izleyen güçlere emperyalist mihraklarca yardım edildiği bizzat yardımı alanlarca açıklandı. Angola bağımsızlık savaşında da emperyalistlerin paralı asker gönderecek ölçüde fiilen müdahale ettiklerine tüm dünya şahit oldu. Halen dahi Afrika'da ulusal kurtuluşçu hareketleri bastırmak için emperyalistlerin her fırsattan istifade ettikleri görülüyor.

Üstelik emperyalizm o kadar saldırgandır ki, sosyalist ülkelere dahi el atmaktan pervaya duymaz. 1956 Macaristan ve 1968 Çekoslovakya olayları ders alınacak örneklerdir. Sosyalist devrimini yapmış, proletarya diktatörlüğü altında sosyalist kuruluşu gerçekleştirme durumunda olan bu iki ülkede, emperyalist mihrakların da içinde yer aldığı karşı devrimci isyanlar, ancak işçi sınıfı enternasyonalizminin ortak güçleri tarafından bastırılabilmiştir. Dahası, bazı Avrupa ülkelerinde komünistlerin, hem de evrensel genel oyla hükümette görev alması ihtimalleri ortaya çıkınca yine emperyalist mihrakların nasıl tavır aldıkları ortadadır. Oysa söz konusu partiler, emperyalist azgınlığın ölçüsünü bildiklerinden anti-emperyalist tutumlarında bir hayli «ölçülü ve esnek» davranmaktadırlar. Ama emperyalistler bu kadar tavize dahi tahammül edememekte ve hem ABD, hem de Avrupadaki temsilcileri vasıtasıyla komünistlerin katılacakları hükümetleri şimdiden veto etmektedirler.

Kendi açılarından haklıdırlar da! Gelişmiş bir kapitalist ülkedeki tekeli sermayenin egemenliğine son verilmesi, sadece o ülkenin tekellerine münhasır kalmamaktadır ki. Bugün popüler deyim ile tekeli şirketler «çok uluslu»durlar. Diyelim Fransa'da dev bir tekel millileştirildiğinde bunun ucu ABD'sinden F. Almanya'sına kadar tüm emperyalist ülkelere uzanmakta ve böylece uluslararası tekellerin tekerine çomak sokulmuş olmaktadır. Öte yandan gelişkin kapitalist ülkeler NATO başta olmak üzere çeşitli askeri siyasi, ekonomik vb. paklarla birbirlerine bağlanmışlardır ve bunların genel amacı gelişmekte olan sosyalizmi kuşatmak ve gerektiğinde ona saldırmayı uluslararası planda koordine etmektir. Şayet bu ülkelere birinde bile işçi sınıfı partisi iktidarda görev alırsa, uluslararası koordinasyon zincirinin halkalarından birisi kopacak, en azından bir hayli «çürükleşecek» demektir. Oysa hergün ilerlemekte olan sosyalizme karşı, kendi saldırganlığının kuşkulu ve güvensizlik yaratıcı bir duruma gelmesini emperyalizm elbette istemez.

İşte bütün bunlar emperyalistlerin «ileri demokrasi»de olsun onu izleyecek sosyalist düzende olsun hiç de boş durmayacaklarını göstermek-

tedir. Bu şartlarda emperyalist saldırganlığın üstesinden nasıl gelinecektir? Emperyalist tertipler nasıl boşa çıkartılacaktır? Yıllar boyu emperyalizmin saldırganlık politikasının bir aleti olan ordu, ne denli «demokratlaştırılırsa» demokratlaştırılırsın nasıl olacak da emperyalist saldırganlığa ve tertiplere karşı «ileri demokratik» ve daha sonra sosyalist iktidarları koruyacaktır? Ya da emperyalistlerin tertip ve saldırıları daha yürürlüğe konmadan hangi caydırıcı güç tarafından baştan akamete uğratılabilecektir? İşçi sınıfı enternasyonalizminin ileri ve çok boyutlu somut dayanışması olmadan emperyalistlerin müdahalelerine karşı etkin bir şekilde karşı koymak nasıl mümkün olabilecektir? Bütün bunlar «ileri demokrasi» meselesini ayrıntılı olarak ele alıp cevap getirilmesi gereken sorulardandır.

İLERİ DEMOKRASİ İÇİN EYLEM BİRLİĞİ, FRANSA PRATİĞİ VE ÖTEKİLER...

Bunlar dışında ileri kapitalist ülkelerin işçi sınıfı partileri, ileri demokrasi için, genel olarak sosyal demokrat ya da «Sosyalist» partilerle işbirliği yapmayı öngörmektedirler. Çünkü bu partiler bir zamanların işçi sınıfı partileridir ve bu nedenle işçi sınıfından kaynakladıkları gibi halen dahi işçi sınıfından oldukça güçlü bir destek almaktadırlar. Ayrıca onlar da hedeflerinin sosyalizm olduğunu iddia ettiklerinden, işbirliği yapılması için en elverişli siyasi akımı oluşturmaktadırlar. Ve bu nedenlerle «İşçi sınıfının birliği» kapsamı içinde ortak bir platform oluşturulması çabaları yürütülmektedir. Ancak bu konuda çoğu ülkede kayda değer bir başarı kazanılmış değildir. Çünkü ileri kapitalist ülkelerin sosyal demokrat partileri yıllar önce burjuvazinin reformcu alternatifi halini almışlardır. Üstelik bu ülkelerde köklü ve yerleşmiş bir tekellilik bulunduğu için bu partilerin çoğu finans kapitalin temsilcisi durumuna gelmişlerdir. Oysa ileri demokrasinin başlıca özelliği anti monopolist olmasıdır. Yani toplumdaki tekellci tahakküme karşı olan güçlerin işbirliğini öngörmektedir. Bu konuda Fransız Komünist Partisi Genel Sekreteri G. Marchais şunları söylemektedir.

«Peki, sonuçta bu Program'ın gerçekleşmesi ülkemizin tarihinde neyi ifade edecektir? Ülkemize nasıl bir gelecek hazırlamaktadır?»

Sosyalist bir program söz konusu değildir. Sosyalist toplumun iki ana temeli, büyük üretim ve mübadele araçlarının tümüyle kollektif mülkiyet haline gelmesi ve politik iktidarın, geçimini emeğiyle sağlayan öbür halk tabakalarıyla ittifak halindeki işçi sınıfı tarafından yürütülmesidir. Oysa, Program'ın gerçekleşmesinin, Fransa'da sosyalizmin kurulmasıyla aynı şey olmadığını görmek için Programı okumak yeter. Bunu, sosyalizme karşı olanları «yatıştırmak» için değil, tam tersine, sosyalizm

fikrini ve onun devrimci kapsamını küçültmekten, küçümsetmekten, yavanlaştırmaktan kaygı duyduğumuz için söylüyoruz.

Ortak Program'ın gerçekleşmesiyle kurulabilecek rejim, politik ve ekonomik bir demokrasidir —ki bizim, kendi yönümüzden, kelime fetişizmine kapılmadan, ileri demokrasi adını verdiğimiz şeye tekabül etmektedir. Yani, ülkemizin öylesine hiç bir zaman rastlayamadığı ve eşi görülmemiş sosyal kapsamlı politik ve ekonomik reformlarla kendini meydana vuracak bir demokrasi. Böyle bir demokrasi, büyük sermayenin etkileme gücünde hissedilir bir zayıflamanın ve işçi sınıfının etkileme gücünde bir güçlenmenin ifadesi olacaktır. Bu demokrasi, aynı zamanda, toplumun sosyalizm yönünde bir dönüşüm geçirmesi gereğine, halkımızın çoğunluğunu kazanmak yolunda emekçilerin yürüteceği çabanın sürdürülmesi için de en elverişli şartları yaratacaktır.

Kısacası, Program'ın başarıya kavuşmasıyla, kurulması ve aralıksız gelişmesi mümkün olacak, ileri sosyal ve ekonomik muhtevalı demokrasi, sosyalizme doğru bir geçiş şekli olacaktır.

Yani, bu Ortak Program'ı kabul etmekle, sosyalizm için devrimci mücadelemizden asla vazgeçmiş olmamaktayız. Sosyalizm temel hedefimizdir, her eylemimiz, Fransa için sosyalizm gününü biraz daha yakınlaştırmak isteğinden esinlenmektedir. Program ise, kararlı bir şekilde uygulandığında, —daha sonra, ülkemize özgü biçimler ve özellikler içinde sosyalizme giden yolu açabilecek olan— ileri bir demokrasiyi kuracak politikayı ayrıntılı bir şekilde saptamaktadır.» (Fransız Solunun Ortak Hükümet Programı, Konuk Yayınları, sf. 3-33)

Gelişmiş kapitalist ülkelerin öncü partileri kendi ülkelerinde «ileri demokrasi»yi öngörmelerine rağmen bu konuda birkaç ülke dışında, şimdilik fazla bir mesafe alınamamış olmasının nedeni, sosyal demokrat ya da «sosyalist» partilerin çoğunun antimonopolist bir politika izleyemeyecek ölçüde tekelci burjuvaziye angaje olmuş olmalarıdır.

Ancak tüm dünyada sosyalizmin güç kazanıp ilerlemesi ve faşizmin gittikçe tecrit edilmesi, sosyal demokrasi içinde de «sol» kanadın gelişmesi için elverişli şartlar yaratmaktadır. Buna sağ sosyal demokrat politikanın kitlelerce bilince çıkartılan başarısızlıklar da eklenince, «sol» sosyal demokrasinin gelişmesi bu ölçüde ivme kazanabilmektedir. Avrupa sosyal demokrasileri içinde en sağda yer alanlardan birisi olan SPD'ye bağlı Juso'ların son yıllarda gösterdiği gelişme bunun kanıtıdır. Bu durum

öncü partiler ile sosyal demokratların, ileri bir demokrasi için işbirliği yapmaları imkanlarını kolaylaştırmışlardır.

Bugüne değin ileri demokrasi hiç bir ülkede gerçekleştirilmiş değildir. Muhalefet olarak en başarılı çalışmaların yapıldığı ülke, bilindiği gibi Fransa'dır. Başlangıçta ortaya büyük pürüzler ve anlaşmazlıklar çıkmışsa da 1972 senesinde «Ortak Bir Hükümet Programı» platformunda bir araya gelmişlerdir. Son başkanlık seçimlerinde de ortak aday Mitterand seçimi az bir farkla kaybetmiştir. Ve nihayet bu ilkbaharda yapılan seçimlerde iktidardaki güçlerden çok daha fazla oy almışlardır. 1978 de yapılacak parlamento seçimlerinde «Fransız Solu»nun kazanacağına mutlak nazarıyla bakılmaktadır.

İleri demokrasi meselesinin ortaya çıkışından bu yana Avrupa'daki kapitalist ülkelerin sadece ikisinde komünist partileri iktidarda görev almıştır. Bunlardan bir tanesi Finlandiya Komünist Partisi'dir. Bu Parti halen dahi iktidar ortaklarından birisidir ve hatırladığımız kadarıyla üçüncü defadır görev almaktadır. Finlandiya Komünist Partisi başında sosyal demokratların bulunduğu ve daha başka partilerin de yer aldığı bir koalisyonun ortaklığını yapmaktadır. Ancak bu koalisyonun programı hakkında bir bilgimiz yoktur. Sadece bildiğimiz, ileri bir kapitalist ülke olmasına rağmen Finlandiya'da Komünist Partisi koalisyon hükümetinde yer alıyor diye ileri bir demokrasiden bahsedilmediğidir. Avrupa'da komünist partisinin hükümette görev almış olduğu ikinci ülke Portekiz'dir. Ama bilindiği gibi Portekiz Komünist Partisi, seçimle gelen bir parlamentodan çıkan bir hükümette değil, faşizm devrildikten sonra kurulan geçici hükümetlerde yer almıştır. Faşizme karşı yürütülen mücadelenin fiilen başını çeken Parti'nin ileri demokrasi ile bir ilişkisi olmadığı açıktır. Kaldı ki, Portekiz nisbeten geri bir kapitalist ülkedir. Ve Portekiz Komünist Partisi'nin ileri demokrasiyi benimsemiş olduğuna dair bir bilgimiz yoktur.

Ve nihayet Avrupa dışında bir ülkede, Şili'de de komünistler hükümetin ortağı olmuşlardır. (Hindistan'daki bazı eyaletleri, Suriye'yi ve Irak'ı saymıyoruz. Çünkü konumuzla ilgisi yok) Allende'nin başkan seçilmesi sonrasında Halk Birliği'nin kurduğu cephe hükümetinde Şili Komünist Partisi de görev almıştır. Ama Allende hükümetinin başa geçmesi ile Şili'de «İleri demokrasi»nin kurulduğunu iddia eden çıkmamıştır. Gerçi Allende hükümeti emperyalizme bağımlı tekellerin egemenliğine karşı mücadele yürütmüştür. Emperyalistler ve yerli uşakları tarafından düşürülmesinin başlıca sebebi de budur. Allende'nin öldürülmesi ile de Şili'de «İleri demokrasi»nin sona erdiği söylenmemiştir. Konumuz «Allende deneyi» değildir. Onun için Allende iktidarının değerlendirilmesine, ne olduğunun tartışılmasına girmeyeceğiz. Ancak ne olmadığına işaret etmekle yetindik. Allende iktidarı döneminin «ileri demokratik bir düzen» olarak nitelendiril-

memesinin başlıca nedeni, yazımızın ana temasından da kolayca anlaşılacağı gibi Şili'nin gelişmiş bir kapitalist ülke, bir metropol olmaması, aksine emperyalizme bağımlı nispeten geri bir kapitalist ülke olmasıdır. Şili örneğine sırf «ileri demokrasi» konusunda yapılması muhtemel şablonculuklara ve süpekülatif benzetmelere daha baştan dikkati çekmek için kısaca değindik.

Buraya kadar «ileri demokrasi»nin gelişkin kapitalist ülkeler için önerülen bir hedef olduğunu göstermeye çalıştık. Bu bölümü bitirirken meselelerin gündeme gelişine yol açan nedenlerin ilkesi üzerinde kısa bir özetleme yapmayı yerinde görüyoruz.

İLERİ DEMOKRASİ NEDEN GÜNDEME GELDİ?

Gelişkin kapitalist ülkelerde İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki gelişmelerin, proletarya devrimi için gerekli şartlara sahip olmaması ve çeşitli faktörler nedeniyle ve böyle bir duruma belirli bir perspektifte gebe görünmemesi «ileri demokrasi» kavramının oluşturulmasına yol açan başlıca sebeptir. İçinde bulunulan şartları değerlendiren öncü partiler, evrensel genel oya dayanan burjuva parlamentosundan sosyalizme geçişte yararlanabileceği sonucuna varmışlardır. Buna göre toplumdaki olumsuzlukların başlıca kaynağı tekelci büyük burjuvaziye karşı olan tüm toplum kesimlerinin, işçi sınıfı başta olmak üzere bir safta toplanmaları gerekiyordu. İleri kapitalist ülkelerde dar bir tekerciler zümresi, finans-kapitalistler oligarşisi, geniş yığınlar üzerinde kurduğu egemenlik sayesinde sömürü ve baskısını sürdürebiliyordu. O halde bu geniş yığınların, işçi sınıfının, proleter olmayan çalışanların, köylünün, ara tabakaların ve orta burjuvazinin anti-monopolist hedefler etrafında biraraya getirilmeleri mümkün olabilirdi. Bu toplum kesimleri devrimci bir durum olmadıkça, proletarya diktatörlüğü ile sonuçlanacak bir sosyalist devrimden yana olmuyorlardı, ama tekercilerin egemenliğine karşı aynı saflarda yer alabilirler ve tekerciliğin burjuva parlamentosu tarafından işlerliği sağlanan egemenliğine son verilebilirlerdi. Anti monopolist bir program, seçmenlerinin çoğunluğu tarafından benimsendiğinde bu program parlamento tarafından uygulamaya konur (ya da hükümet tarafından) ve tekercilerin egemenliğinin toplumsal temelleri ortadan kaldırılmaya çalışılırdı. Tekerciliğin toplumsal gücü maddi temeli ile ortadan kaldırıldığı ölçüde de onların bir daha egemenlik kurmak ihtimalleri de ortadan kalkardı. Bu süreç devam ettikçe sosyalizme barışçıl geçişin elverişli şartları yaratılmış olurdu. Bu süreç boyunca da başta devlet mekanizması olmak üzere üst yapı kurumları alabildiğine «demokratlaştırılır»dı. Bu nedenle de anti monopolist karakterli bu döneme «ileri demokrasi» adı veriliyordu. Böylece burjuva demokrasisi ile sosya-

list demokrasi arasına, onların her ikisinden de farklı bir demokrasi aşaması, «ileri demokrasi» konulmuş oluyordu.

Bilindiği gibi burjuva demokrasisi ile sosyalist demokrasi arasında bunların ikisinden de apayrı bir üçüncü demokrasi türü yoktur. Azami program hedefi sosyalist devrim olan ülkelerin, asgari program hedeflerinin doğrudan sosyalist demokrasiyi kurmaya yönelik olmadığı bilinen bir gerçektir. «Gelişmiş Kapitalist» nitelikte olmayan böylesi ülkeler bilindiği gibi iki kategoridirler. Kapitalist gelişmede nisbeten daha fazla yol almış ve feodal artıkların önemsiz mertebeye indirildiği ülkelerin asgari program hedefi halk demokratik devrimidir. Ve bu ülkelerde devrim sonrasında kurulacak olan halk demokrasisi, burjuva demokrasisi ile sosyalist demokrasi arasında bir geçiş aşamasıdır. Ama hemen belirtelim ki, halk demokrasisi, proleter demokrasisinin özgül biçimlerinden birisidir ve burjuva demokrasisinden nitel olarak ayrılır. Bu anlamda halk demokrasisi, burjuva demokrasisi ile proleter demokrasi arasında apayrı bir üçüncü demokrasi türü asla değildir.

Azami program hedefi sosyalist devrim olan ikinci kategori ülkeler ise kapitalizmin hiç gelişmediği ya da az geliştiği, buna mukabil kapitalizm öncesinin güçlü bir şekilde sürdüğü ülkelerdir. Bunlarda da kapitalizmin gelişkinlik seviyesine ve işçi sınıfının durumuna göre asgari program hedefi farklı olmaktadır. Yalnız şurası muhakkaktır ki asgari hedef gerçekleştirildikten sonra hemen kurulacak olan sosyalist demokrasi değildir. Proletaryanın devrimde hegemonyayı sağlayabilecek kadar varlığı ve gücü olan ülkelerde ulusal demokratik devrimden sonra kurulan bir çeşit halk demokrasisi olmaktadır. İşçi sınıfının varlığı ve dolayısıyla gücü yetersiz ülkelerde kapitalist olmayan yolda kararlı ilerlemeyi sağlayacak güçlü bir **devrimci parti** bulunuyorsa yine bu demokrasi de bir çeşit halk demokrasisi addedilmektedir. Yok başlangıçta hedeflenen kapitalist olmayan yolu kararlı bir şekilde yürütebilecek devrimci partiler bulunmuyorsa, giderek burjuva diktatörlüklerine yol açan küçük burjuva diktatörlüklerine rastlanmaktadır. Küçük burjuva diktatörlüklerinin egemen olduğu bu gibi ülkelerin yönetimlerine «ulusal demokratik rejimler» (Irak, Suriye, Libya, Cezayir vb.) adı verilmektedir. «Ulusal demokratik» rejimler de bir anlamda burjuva demokrasisi ile sosyalist demokrasi arasında bir üçüncü demokrasi türü gibi görünmektedirler. Ama bunların ağır basan tarafları burjuva demokrasisi olmaktadır. Bu gibi ülkelerde iktidardaki hegemonya işçi sınıfı sosyalizmini kılavuz edinmiş bir partide olmadığı ya da devrimci Parti böylesi bir niteliğe «ulaşamadığı» sürece «ulusal demokratik» rejimleri burjuva demokrasisinin kapsamı içinde görmek gerekir.

Kısacası burjuva demokrasisi ile sosyalist demokrasi arasında bir üçüncü demokrasi türü bulunmaz. İşte ileri demokrasi her ikisi arasında-

ki bir geçiş aşaması olarak acaba bu iki demokrasiden hangisinin kapsamına girer? FKP Genel Sekreteri Marchais'den daha önce yapmış olduğumuz alıntıda şöyle deniyordu:

«Ortak Program'ın gerçekleşmesiyle kurulabilecek rejim, politik ve ekonomik bir demokrasidir —ki bizim, kendi yönümüzden, kelime fetişizmine kapılmadan, ileri demokrasi adını verdiğimiz şeye tekabül etmektedir— Yani, ülkemizin öylesine hiç bir zaman rastlayamadığı ve eşi görülmemiş sosyal kapsamlı politik ve ekonomik reformlarla kendini meydana vuracak bir demokrasi, büyük sermayenin etkileme gücünde hissedilir bir zayıflamanın ve işçi sınıfının etkileme gücünde bir güçlenmenin ifadesi olacaktır. Bu demokrasi, aynı zamanda, toplumun sosyalizm yönünde bir dönüşüm geçirmesi gereğine, halkımızın çoğunluğunu kazanmak yolunda emekçilerin yürüteceği çabanın sürdürülmesi için de en elverişli şartları yaratacaktır. (a.y. sf. 32)

Görüldüğü gibi Marchais ileri demokrasiyi burjuva demokrasisini aşan ve sosyalist demokrasinin ön şartlarını yaratan bir demokrasi türü olarak takdim etmektedir.

FRANSIZ SOL'UNUN ORTAK PROGRAMI NELERİ İÇERİYOR?

«İleri demokrasi»nin nasıl bir demokrasi olduğu hakkında en iyi fikri edinmenin yolu, «ileri demokrasi»nin programlarından birini incelemektir. Bu konuda F.K.P. ile F.S.P.'nin ortaklaşa hükümet programının incelenmesi yararlı olacaktır. Türkçeye de çevrilmiş olan bu program burada uzun uzun ele alacak değiliz. Sadece bazı temel özellikler üzerinde tesbitler yapacağız. (*)

Sosyal Mevzuat

.....

Sendika kurma özgürlüğü güvence altında tutulacak, aynı şekilde, sendikaların devlet ve siyasi partiler karşısında bağımsızlığı tanınacaktır. Emekçiler kendilerinin seçtikleri bir sendikaya üye olabilmekte tamamen özgür olacaklardır.

İşyerlerinde sendikal hakların kullanılmasını özellikle çalışma yerinde ve saatinde toplantı yapılmasını, keyfi davranış ve kararlara karşı emekçilerin ve militanların korunmasını, yasalara aykırı şekilde işinden uzaklaştırılmış olanların zorunlu şekilde işe alınmalarını garanti etmek ve bu hakları geliştirmek ü-

(*) Programın tamamı ileri demokrasinin somutu hakkında daha ayrıntılı bilgi vermektedir.

zere sendika örgütlerinin onayıyla, mevzuata bir sıra hüküm konulacaktır.

Sağlık

Koruyucu hekimlik, teşhis, tedavi ve hastayı hayata hazırlama faaliyetlerini birbiriyle bağlantılı şekilde ve insan onuruna uygun bir bütün halinde kapsayan, seviyeli bir sağlık hizmetinden herkesi yararlanır duruma getirmektedir. Sağlıkla ilgili ihtiyaçlar, kâr yasasının kapsamından çıkarılacaktır.

.....

Bundan başka, ilaç imalatı sektöründe, kamu sağlığı için çok kere gerçek bir avantaj sağlamaksızın geniş israfa yol açan ve önemli ölçüde aşırı-kârlara kapı aralayan yürürlükteki uygulamaya son verilecektir.

Bu amaçla ilaç tröstleri millileştirilecek ve eczacılık alanındaki araştırmaları teşvik etmek, ilaç üretimini denetlemek ve hekim kitlesine bilimsel tanımayı sağlamak üzere bir milli ilaç kurumu kurulacaktır.

Arsa politikası

.....

— İller, bölgeler ve merkezî devlet düzeylerinde ve gerektiğinde yetkilerini belediyelere bırakabilen, kamusal arsa tanzim ofisleri kurulması. Bu ofisler özellikle, arsa piyasasını izlemekle ve kendi hesaplarına ya da mahallî idareler hesabına, satış ve devirlerde rüçhan hakkını kullanmakla görevli olacaktır. İl düzeyindeki arsa ofislerinin yönetim kurumlarında, belediye ve il meclislerinin seçimle gelen temsilcileri çoğunlukta bulunacaktır.

Konut

.....

Yukarıda belirtilen arsa politikası, gerekli toprakların mahallî idareler tarafından elverişli koşullarla istimsine imkan verecektir. Bu idareler, konut yapılarının kurulma yerlerini belirlemek imkanına sahip olacaklardır.

Millî Eğitim

.....

Okulun üçlü görevi, bireyi emekçi olarak, yurttaş olarak, insan olarak yetiştirmek olacaktır. Her türlü sosyal ayrımı redderecektir.

dederek, her türlü kültürel eşitsizlikle mücadele ederek, okul herkesteki mümkün olan bütün yetenekleri eğitmeyi ve geliştirmeyi hedef tutacak; herkese hayatı boyunca okula başlamak veya devam etmek ve faaliyetini değiştirmek için hertürlü şansı

.....

Her tedbire başvurulmadan önce, —özellikle, sendikaların, veli derneklerinin vb.— görüşleri alınacaktır.

.....

Demokratikleştirme, en başta işçi ailelerine ve gelir düzeyi düşük ailelere yönelik, geniş çapta sosyal tedbirleri içermektedir.

Kamu sektöründeki eğitimin bütün derecelerinde Devlet, öğretimin, kitap ve kırtasiyenin, aletlerin, spor malzemesinin, okul taşıtlarının bedava olmasını sağlayacaktır. Devlet, okul lokantalarında indirim oranı gitgide büyüyen indirimli tarifeler uygulanmasına yardım edecek, üniversite eserlerini geliştirecek ve demokratikleştirecek, kitaplıkları ve diğer belge edinme araçlarını çoğaltacaktır.

Birçok hizmet ve malzemenin bedava hale gelmesi, fırsat eşitliğini garanti etmeğe yetmez; bugün öğrencilere ödenen burs sisteminin yerine, ailelerin, sosyal kriterlere göre yararlanacakları bir sosyal yardım konulacaktır.

.....

Kamu öğretim kurumlarının demokratik sevk ve idare kurları, değişik seviyelerde, kamu mercilerinin, öğretim kurumu personelinin ve kurum hizmetlerinden yararlananların temsilcilerinden oluşacaktır.

Kadının durumunun yükseltilmesi

Kadının durumunun yükseltilmesi, onun ekonomik, sosyal, kültürel, politik hayata katılmasının sağlanmasını gerektirir. Kadının çalışmada, toplumda, ailede eşit duruma gelebilmesi için, yeni kanunlar, somut tedbirler, bir takım maddi imkanlar gerekmektedir.

.....

Kadınlar, ücret, meslek-içi eğitim, devamlı eğitim, işe alınma, meslekte ilerleme bakımlarından erkeklerle eşit haklara sahip olacaklardır.

İşyerinde Demokrasi ve Demokratik Yönetim

.....

Hükümet geniş bir kamusal ve millileştirilmiş sektöre dayanarak demokratik yönetim biçimlerinin gelişmesine hukuken

ve fiilen yardımcı olacaktır. Kamusal ve millileştirilmiş sektörün genişletilmesi ve demokratikleştirilmesi, böylece emekçilerin ellerinden geldiği her yerde ve ellerinden geldiği ölçüde, sorumluluklarına sahip çıkmalarına imkan verecektir.

.....
Gerek kamusal ve millileştirilmiş sektördeki, gerekse özel sektördeki işyerlerinde, emekçilerin ve sendikal örgütlerin, işyeri ve müessese komitelerinin, personel temsilcilerinin ve emekçileri temsil eden her türlü heyetlerin hak ve yetkileri pekiştirilecek ve genişletilecektir. Emekçiler ve onların örgütleri, işyerlerindeki hedefler ve araçlar hakkında gerçek bir bilgi sahibi oldukları ve gelişmiş bir sosyal mevzuata dayandıkları ölçüde, onların yönetime katılması daha etkili duruma gelmiş olacaktır.

.....
İşe alma, işten çıkarma, görevlendirme, görev nakli, emekçilere bedeni durumlarına göre yeni görevler dağıtımı, çalışma temposunun ve genellikle çalışma şartlarının belirlenmesi konularında uygulamaya geçilmeden önce, işyeri ve müessese komitelerinin, personel temsilcilerinin —ve işyerinde mevcut olduğu takdirde, atölye veya servis temsilcilerinin— görüşleri mutlaka alınacaktır.

İşyerlerinin sevk ve idaresinin başlıca yanları olan: bilançolar ve işletme hesapları, yatırım ve finansman programı, ticari sonuçlar, işyerini geliştirme planı, ücretle, mesleki eğitimin geliştirilmesiyle ve personel terfileriyle ilgili politika vb. hususlarda, işyeri ve müessese komitelerine, işyerindeki sendika örgütlerine geniş ve eksiksiz bilgi verilecektir.

Bu bilgileri emekçilerin tümünün tartışmasına sunabilmeleleri için, işyeri ve müessese komiteleri ve işyerindeki sendika örgütleri personeli işyerinde toplamak hak ve imkanlarına fiilen sahip kılınacaktır. Bu amaçla, çalışma süresi içinde sayılmak ve böylece ücreti ödenmek kaydıyla işyeri tarafından ayda bir saatlik süre ayrılacaktır. Toplu iş sözleşmeleri ve işyeri anlaşmaları bu sürenin gitgide genişletilmesini öngörecektir.

İşyeri yönetimiyle ilgili hesap ve belgelerde gizliliğin kaldırılmasıyla, bilgilerin serbestçe aktarılabilceği bir düzenin sağlanmasıyla, demokratik şekilde yönetilen bilgi-sayar işlem merkezlerinin kurulmasıyla, bilgi edinme hakkı fiilen işler duruma getirilecektir.

.....
İşyeri ve müessese komiteleri üyeleri, kamu görevi yapan teknik komitelerin üyeleri, personel temsilcileri ve genel olarak

emekçi temsilcilerinin tümü, sendika örgütleri tarafından sunulan listeler üzerinden nisbi temsil esasına göre seçileceklerdir.

Yukarıda öngörüldüğü durumuyla, sevk ve idarenin demokratikleştirilmesi, devletin mali denetimi altında faaliyet gösteren işletmeler de dahil, kamusal ve millileştirilmiş sektörün tümünde uygulanacaktır.

Böylece, özel sektörden üretimde ağır basan kamu sektörüne geçilmesi ve bu geçişle sevk ve idarede mümkün hale gelen demokratik strüktürlerin yerleşmesi, toplumu fiilen dönüştürerek sosyalizm yolunu açacaktır.

Kamu Sektörünün Genişletilmesi ve Demokratikleştirilmesi

Büyük sermayenin tahakkümünü kırmak ve onun uyguladığı politikaya son veren yeni bir ekonomik ve sosyal politika yürürlüğe koymak için, hükümet, bugün egemen kapitalist grupların elinde bulunan en önemli üretim araçlarının ve mali mekanizmaların gitgide topluma intikali gerçekleştirilecektir.

Kamu sektörü genişletilecek, demokratikleştirilecek ve yeni strüktürlere kavuşturulacaktır. Sevk ve idare bakımından geniş özerkliğe sahip kılınacak milli işletmeler, faaliyetlerinde, kanizmaların gitgide topluma intikalini gerçekleştirecektir.

Mülkiyetin hukuki biçimlerindeki değişim, emekçilerin yönetimde sorumlu mevkilere fiilen yaklaşmalarına imkan verecektir. Yeni kurulacak sevk ve idare strüktürleri, işletmedeki emekçiler talep ettikleri zaman ve hükümetle mutabık kalarak, yönetim kurullarının atanmasına, iş organizasyonuna, personelin sevk ve idaresine, Plan'la ilişkilere müdahale şartlarını tesbit edeceklerdir.

Kamu ekonomisi, millileştirmelerin yanı sıra milli veya karma ekonomi işletmeleri, kooperatifler, yardım sandıkları, mahalli kamu hizmetleri vb. gibi değişik biçimler altında örgütlenecektir.

İlk yasama döneminden itibaren millileştirmeler yönünde ilk asgari eşik aşılmış olacaktır. Bu yüzden, topluma intikal ettirme politikası, ilk ağızda, banka ve finans kesiminin tümü ile, ekonominin kilit sektörleri karşısında stratejik bir önem taşıyan sanayi işletmelerini ve gruplarını hedef tutacaktır. Bu işletmeler:

— kamu hizmeti karakteri taşıyan kollektif fonksiyonları ve dolayısıyla temel sosyal ihtiyaçları doğrudan doğruya karşılayan işletmeler;

— kamu kesiminin mal satarak, devletten karşılıksız yardım görerek, olağan-dışı krediler alarak vb., kamu fonlarıyla ayakta duran firmalar;

— bazı üretim faaliyetlerinin büyük kısmını, hatta bazan tamamını egemenlikleri altında tutan, rekabeti birkaç dev firmanın rekabeti haline getiren, kapitalist birikimin ana merkezleri;

— milli ekonominin gelişmesi bakımından temel nitelikteki işkollarını denetleyen işletmeler.

Asgari eşiğin aşılmasıyla, tekellerin dayanaklarını sınırlandırmak ve onları sabitleştirmek mümkün olacaktır. Bu eşiğin ötesinde, özel sektörün önemli bir kısmının varlığı devam edecektir.

Demokratik Planlama

Plan, iktisadi politikanın canalıcı alanlarında, Meclislerin sorumluluğu altında hükümeti bağlayacak politik bir belgedir.

Demokratik planlama, emekçilerin ve halkın en geniş ölçüde katılmasıyla gerçekleşecektir. Planın hazırlıkları, tek merkeze bağlı olmaksızın, —kamusal ve millileştirilmiş sektördeki işletmeler başta olmak üzere— işyerlerindeki emekçilerin örgütleri, bölgesel ve mahalli idareler ve tüketici kuruluşlar düzeylerinde yürütülecektir.

Plan'ın gerçekleşmesini temelde şunlar sağlayacaktır:

- her düzeyde, emekçilerin katılımı,
- kamu sektörünün, özellikle millileştirilmiş büyük işletmelerin rolü,
- kredi, bütçe, vergi, vb. politikalarının demokratik yönlendirilmesi,

İşletmeler, sevk ve idare özerkliklerini muhafaza etmekle birlikte, aralarındaki dirsek temasını kolaylaştıran Plan'ın gereklerini gözönünde tutacaklardır.

Plan, özel sektörün faaliyet çerçevesini çizecek ve onun işleyişini güvence altında tutacaktır. Plan, özel sektörün büyük yatırımlarını ve bu yatırımların finansman tarzını belirleyecektir.

Yabancı sermaye yatırımları

Bütün yabancı sermaye yatırımlarının, Plan'da saptanan şartlara saygılı kaldıktan başka, Fransız ekonomisine bir fayda sağlaması gerekecektir.

Polis

Bugünkü iktidar, polisi, cumhuriyet adliyesine yardımcı olmak rolünden uzaklaştırmaktadır. Bugünkü iktidar, polisi, esas itibariyle bir baskı aracı olarak kullanırken, her mahiyette düzensizliğe ve yolsuzluğa yol açmaktadır. Bugünkü iktidar, polisleri halktan ayrı tutmakta, polisleri kendi aralarında anlaşmazlığa düşürmektedir.

Kişisel ve kollektif özgürlükleri güvence altında tutmak için kurulmuş olan bu kamusal güç, devamlı olarak, asıl egemen olan halkın hizmetinde kalmalıdır.

Polis örgütü, işe alma ve eğitimde demokratikleştirilecek, mesleki öğrenim yeniden gözden geçirilerek değiştirilecek ve süresi uzatılacaktır.

Partiler

Partilerin rolünün ve çok-partili rejimin tanınması, partilerin haklarının güvence altında tutulacağını ifade eder. Örgüt kurma özgürlüğünün bir sonucu olan bu çok-partili rejim, kanaatların serbestçe ifadesine imkan verecek unsurlardan biridir. Partiler ve siyasi gruplar meydana gelebilecek ve faaliyetlerini özgürce yürütebileceklerdir.

.....

Gerek çoğunluk partileri, gerekse muhalefet partileri, herkese açık seçimlerin sonuçlarında beliren karara saygı gösterecektir.

Eğer halk, çoğunluk partilerine güveni kalmadığını ifade edecek olursa, o zaman bu partiler hükümetten çekilecek ve mücadelelerine muhalefette devam edeceklerdir. Fakat, varlığı bir halk çoğunluğunun desteğini içeren demokratik iktidar, çalışan kitlelerin tatminini kendine baş görev edinecek ve bu yüzden bu kitlelerin kendisine sağlayacağı, günden güne daha canlı güvenden güç alarak, kendisi de durmadan güçlenecektir.

Basın yoluyla haber ve bilgi yayımı

İlk ağızda alınacak tedbirlerle, gazetelerin, maliyet fiatlarının satış fiatları altına düşürülmesi ve gazetelerin modern haber alma, baskı ve dağıtım imkanlarına kavuşmalarının kolaylaştırılması mümkün olacaktır.

Radyo ve televizyon yoluyla haber ve bilgi yayımı

Radyo ve televizyon, Fransız Radyo ve Televizyon Yayıncılığı Milli Şirketi tarafından sağlanacak gerçek anlamda birer kamu hizmeti haline getirilecektir.

Fransa topraklarından yapılacak yayınlarla uğraşacak bu örgüt çoğunluğu parlamento temsilcilerinden, örgüt personeli temsilcilerinden, dinleyici ve seyircilerin yetişkin temsilcilerinden oluşan bir yönetim kuruluyla yönetilecektir.

Silahsızlanma ve Milli Savunma

Yeryüzü çapında, genel ve denetimli bir silahsızlanma hükümetin başlıca hedefi olacaktır.

Avrupa Güvenliği

Hükümet, NATO ve Varşova paktlarının aynı anda feshi yönünde tavır alacaktır.

Gelişmekte Olan Ükelere Yardım ve İşbirliği Politikası

.....
Hükümet gelişmekte olan bütün devletlerle; özgürce karşılıklı anlaşma, bağımsızlığa saygı, içişlere karışmama ve karşılıklı yararlanma temeline dayanan; Yeni-sömürgecilik zihniyetine ve herhangi bir politik şarta kesinlikle yer vermeyen; özgürce mutabık kalınmış, yeni işbirliği ilişkileri kuracaktır.

.....
Gelişmekte olan ülkelere Fransa'dan yapılan devlet yardımı artırılacaktır. Bu yardım, yardım alan ülkede faaliyet gösteren büyük işletmelere kâr sağlamayı değil, ilgili ülkelerin milli çıkarlarını karşılamayı hedef tutacaktır. Bu yardım, ekonominin modernleştirilmesini, sanayileşmeyi, tarım üretiminde çeşitliliğin artmasını, ilgili ülkeler tarafından ifade edilen ihtiyaçlara gerçekten ayak uydurabilen bir eğitimi ve mesleki öğretimi hızlandırıcı yönde olacaktır.

.....
Fransa, bağımsızlıkları için mücadele veren, henüz sömürge durumundaki halkları destekleyecektir.

Fransa, milletlerarası mübadelelerin, gelişmekte olan ülkelerin ürünlerine istikrarlı ve avantajlı fiyatlar garanti edebilecek bir düzene kavuşturulması ve böylelikle, mübadele şartlarının durmadan, gelişmekte olan ülkeler aleyhine bozulmasına bir çare bulunması lehinde hareket edecektir.»

.....
Açıkça görüleceği üzere toplumun «demokratlaştırılması» için bir hayli ağırlığı olan tedbirler önerilmektedir. Bütün bunlar gerçekleştirildiği takdirde toplumun alabildiğine «demokratlaşması» mümkün olabilir. Üstelik

tekelci mülkiyete son verecek tedbirler de getirilmektedir. Ayrıca merkezi planlama da sosyalist bir planlama olmamakla birlikte tekelci devlet kapitalizmlerin de uygulanan ve «kapitalist pazar için üretimin bir tamamlayıcısı» olmaktan ileri gitmeyen planlamadan bir hayli uzaklaşmaktadır. Ama bütün bunlara rağmen bizce «burjuva demokrasisi» sınırları içinde kaldığı açıktır. Çünkü bütün bunlar burjuva demokrasisinin işleyiş kuralları içinde yapılacaktır. Böyle olunca toplumu «ileri demokrasi»ye sosyalist demokrasinin eşğine getiren, burjuva demokrasisinin en gelişkin aşaması olarak bakılabilir. Öyle ki bu aşamadan sosyalist demokrasiye barışçı geçiş mümkün olabilir.

Böylece gelişkin kapitalist ülkelerin öncü partilerinin, iktidar meselesinde söz sahibi olabilmek, kitlelerden tecrit olmamak kaygusuyla gündeme getirdikleri «ileri demokrasi» hedefi böyle bir sonuca yol açmaktadır. Proletaryanın iktidarı ele geçirme meselesinin bilimsel ilkesi ise, geçiş nasıl olursa olsun proletarya diktatörlüğünün zorunluluğunu şart koşar. Sosyalizmi kurabilmek için mülk sahibi egemen sınıfların mülklerinden yoksun bırakılmaları zorunludur. Tekelci mülkiyete, ileri demokrasi aşamasında büyük ölçüde müdahale edilmiş olsa bile bu safhada üretim araçlarının tümünün özel mülkiyetine dokunulmayacaktır. Fransızların ortak programında şöyle denilmektedir:

«Öyleyse, millileştirme sadece fakat adamakıllı, ülke ekonomisinin en geniş kısmını egemenliği altında tutan, yönlendiren ve ezen dev tekelleri etkileyecektir. Bu sanayi gruplarının üretimi, tek başına, ülkedeki gayri safi üretimin % 15'ini teşkil etmektedir.» (a.y. sf. 27)

Anlaşılacağı gibi ileri demokrasi döneminde tekelci mülkiyet tamamiyle ortadan kaldırılrsa bile üretimin önemli bir bölümü tekel dışı kategoriler tarafından (bunun da önemli bölümü herhalde devlet tarafından) gerçekleştirilmektedir. Bu üretimin gerçekleştiği alanda yer alan üretim araçlarının özel mülkiyetine son verilmesi, proletarya diktatörlüğü olmadan gerçekleştirilebilecek midir? Mülk sahibi sınıfların mülklerinden gönül rızasıyla vazgeçtikleri görülmüş değildir. Bunların proletarya iktidarı tarafından satın alınacağını varsaysak bile, onları satmaya zorlayacak baskı gücü nasıl sağlanacaktır? Bu baskı gücü proleter demokrasilerinde proleter devlet mekanizması tarafından sağlanır. Toplum ne denli demokratlaştırılırsa demokratlaştırılırsın muazzam tekelci devlet mekanizması ortadan kaldırılmadıkça ve yerine proleter devlet mekanizması konulmadıkça ileri demokrasiden devralınan devletle mülk sahibi sınıfları caydırıcı bir baskı gücü temin edilebilir mi? Karşı devrimci girişimleri önlemek mevcut devlet ne kadar «demokratlaştırılmış» olursa olsun nasıl mümkün olabilir? «İleri demokrasi» dönemindeki icraatlar sonucunda devlet, 19. yüzyıldaki Büyük Britanya ve

ABD devletleri gibi, devrimci şiddetin kullanılmasına lüzum kalmayacak ölçüde demokratlaştırılabilecek midir? Onca güçlü olan ve bütün devlet mekanizmasını «ileri demokrasi» iktidarına karşı yönlendirmeye kalktığında, böylesi girişimlerin üstesinden nasıl gelinecektir? Yahut böylesi girişimlere başvurulmasını önleyecek caydırıcı toplumsal güç nedir?? Nasıl oluşturulacaktır?

Bu sorular şüphesiz ki ileri demokrasiyi öngören gelişmiş kapitalist ülkelerir öncü partileri tarafından da ele alınmaktadır. Ve bunlara cevap getirilmeye muhakkak ki çalışılmaktadır. Burada belirtelim ki konu hakkında ileri kapitalist ülkelerde yapılan ayrıntılı çalışmalar hakkında yeterli bilgiye sahip değiliz. Ancak yukarıda yapmış olduğumuz Sovyet kaynaklı alıntının da gösterdiği gibi ileri demokraside,

- a) **Dünyadaki ve ülkedeki son gelişmeler karşısında, ülkenin tedricen demokratlaşmanın azami noktaya varabileceği ve dolayısıyla sosyalist demokrasiye barışçıl geçilmesi için elverişli şartların gerçekleştirilmiş olacağı.**
- b) **Bu durumda bile karşı devrimci güçlerin halkın çıkarlarına kastedecek girişimlerde bulunmaya cesaret edememesi için toplumsal baskı uygulanacağı,**

Biz bu konu üzerinde fazla durmayacağız. Daha önce de bir vesileyle belirttiğimiz gibi bu soruların yukarıdaki açıklamalarımızın sınırlarını aşan ayrıntılı cevapları bu yazının kapsamına girmez. Biz bu yazımızda «ileri demokrasi»nin **hangi çeşitte ülkeler için öngörüldüğünü** ele aldık. Ve gösterdik ki, «ileri demokrasi» sadece ve sadece **gelişkin kapitalist ülkeler için geçerlidir.**

KONUNUN TÜRKİYE'DE TARTIŞILMASI

Bu nokta çok önemli. Çünkü son yıllarda Türkiye'de de bazıları «ileri demokrasi» lâfları etmeye başladılar. Bunlara göre Türkiye'nin bugün önündeki devrimci aşama «ileri demokratik bir düzen»! Üstelik Türkiye için «yakın amaç» olarak «ileri demokratik bir düzen»i öngörenler, bunun gerekçesini dahi açıklamaya yanaşmıyorlar. Gelişmiş kapitalist ülkelerde öngörülen bir hedefi ufak bir tereddüt dahi duymadan Türkiye'ye aynen kopya ediyorlar. Neden? Herhalde Türkiye'yi tanımadıklarından, Türkiye'yi de, daha fazla tanıdıkları kapitalist metropollerin benzeri bir ülke sanmalarından! Ya da «ileri demokrasi»nin ne demeye geldiğini bilmeyecek kertede ideoloji fukaralığı içindeler. Aslında her ikisinin de merteye merteye payı var! Yoksa ileri kapitalist ülkelerde devrimci durumun oluşmasından kaynaklanarak gündeme getirilen «ileri demokrasi»ye Türkiye'de bir de «devrim» demek acıplığına düşmek kolay iş olmasa gerek!

Türkiye'nin gelişme perspektifine uygun düzen değişiklikleri üzerinde konuşup tartışmak ve bilimin gösterdiği yolda ilerlemek elbette şarttır.

Bunun için de çeşitli görüşler Türkiye'nin somut şartlarında karşılıklı gelişip doğruyu bulmaları için çaba gösterebilirler. Ama içinde bulunduğumuz şartlar açısından Türkiye ile **apayrı kategoride** olan ülkeler için önerilen hedeflerin Türkiye'de geçerli olup olmayacağına araştırılıp tartışılması sadece abesle iştigal etmektir. Ne yazık ki, sosyalist hareketimizin ideolojik seviyesinin genel düşüklüğü ve sürüp giden keşmekeş nedeniyle DİSK yöneticileri başta olmak üzere bazı kimseler Türkiye'de «ileri demokratik bir düzen»in kurulması için «çaba» göstermektedirler. Dahası, bazı toplantı ve mitinglerde «ileri demokratik bir düzen» diye genç insanlar bağırtılmaktadır. Biz kendi kanaatimizce «ileri demokrasi»yi Türkiye'ye yakıştırmayı keşfedenler dahil hemen hiç birisinin, bundan neyi murad ettiklerini, kendilerinin dahi bilmediği fikrindeyiz. Aksi halde marksizmden en ufak nasibi olanların böylesi fâhiş bir ideolojik hataya düşmeleri mümkün olmazdı. Zaten böyle olduğu içindir ki ileri demokrasinin Türkiye şartlarında geçerli olup olmadığını uzun uzadıya irdeleyecek değiliz. Ve bu nedenle de ileri demokrasinin gelişkin kapitalist ülkeler için öngörülen bir hedef olduğu noktasına daha fazla ağırlık verdik. Akli başında olan her insan açıkça görebilir ki gelişkin kapitalist ülkeler için ileri sürülen bir hedef, geri ve bağımlı bir kapitalist ülke olan Türkiye için geçerli olamaz.

Gene de Türkiye'nin şartlarında «ileri demokrasi»yi kısaca ele almakta yarar vardır. Gelişkin kapitalist ülkeler için öngörülen ileri demokrasi için, «devrimci durum»un o ülkelerde en azından belirli bir perspektif için beklenir olmamasına dayandığını görmüştük. **Oysa emperyalizme bağımlı ve geri bir ülke olan Türkiye her an devrimci bir duruma gebedir.** Onun için de «devrimci durum»un oluşmamasına dayanan ileri demokrasi yolumdan sosyalizme barışçı geçiş Türkiye'de geçerli olamaz. **Mesele bu kadar basit ve yalındır.** Ve bu gerçeği görmek için hiç de «ince eleyip sık dokumaya» ihtiyaç yoktur. Türkiye'de yaşamak yeter!

Nedir Türkiye'nin somut şartları ve devrimci durumun özellikleri. Bu konuyu Lenin'in formüle ettiği «devrimci durum kanunları»ndan tahkik edebiliriz.

Yazımızın baş kısmında alıntı yapmış olduğumuz «devrimin temel kanunu»na bir daha göz atarak bu konuyu Türkiye şartlarına uygulayalım. Kanun'un ikili bir yapısı olduğu hemen görülüyor. Bir ülkede devrimin oluşabilmesi için belli başlı iki şarta ihtiyaç var. Ve şüphesiz ki, bunların herbiri yek diğeriyle karşılıklı ilişki içinde. Bir yanda sömürülen kalabalıklar var, öte yanda sömürücü azınlık. Devrimin olabilmesi için önce sömürülen ve ezilen yığınların eskiden olduğu gibi yaşamının imkansızlığını kavramış olmaları ve değişiklik talep etmeleri gerekiyor. Bu şartı Türkiye somutuna uyguladığımızda göreceğimiz nedir? Türkiye için büyük ölçüde **geçerli** olduğudur. Bugün (ve hatta en az son 10 yıldır) Türkiye'de sömürülen ve

ezilenlerin büyük çoğunluğu mevcut düzenden memnun değildir. Bu düzenin değişmesini «can-ü gönül»den istemektedir. Özellikle 12 Mart ve sonrasındaki dönemde bu sömürü ve baskı düzenine karşı tepki ve nefret alabildiğine gelişmiştir. Bu konuyu uzun uzun irdelemeye gerek yoktur. Türkiye’de yaşayan herkes Türkiye halkının mevcut düzenden nasıl bizar olduğunu gayet iyi görmekte ve bilmektedir.

Lenin, «Kanun»un bu bölümünü ilerde biraz daha açmaktadır. Buna göre devrimin olabilmesi için «işçilerin çoğunluğunun devrimin gerekli olduğunu tamamen kavramaları devrim için ölmeye hazırlanmış olmaları» gerekir. Lenin «işçilerin çoğunluğu»nu mutlaklaştırmamış ve bir parantez açarak bunu «en azından sınıf bilinci olan, düşünen ve siyasi olarak faal işçilerin çoğunluğu» şeklinde ayrıntılandırmıştır. Tabii bu parantez içi, milyonlarca işçinin yaşadığı bir ülkede «100 işçinin 60’ı» şeklinde yorumlanamaz. En azından parantez içinde nitelenen işçilerin, **işçi sınıfı içinde çoğunluk** olması gerekir. Zaten metnin kendisi başka bir yorumu kapalıdır. Şimdi bu şartın Türkiye somutunda görünümü nedir? Kanun’un başında verilen «ezilen ve sömürülen yığınların değişiklik talebi» bu kısımda «değişiklik talebinin **nasıl** uygulamaya konulacağı» sorusuna cevap getirecek şekilde somutlanmaktadır. Ve bizim için meselenin önemi buradadır.

Bugün gerçekten geniş yığınlar böyle yaşamaktan bıkip usanmışlardır ama bu açmazdan nasıl kurtulacaklarını bilememektedirler. Sosyal demokrasiye cankurtaran simidi gibi sarılmalarının nedeni de budur. Toptan kurtuluştan çok, rahat bir nefes almak istemektedirler. Bu nedenle de gerçek kurtuluş için devrimci bir atılım yapmaktan uzaktırlar. Yani «işçilerin çoğunluğu devrimin gerekli olduğunu tamamen kavramaktan» uzak oldukları gibi «devrim için ölmeye hazırlanmış» da değillerdir. Bu bir çelişki midir? Hayır! Kitleler, başta işçiler olmak üzere mevcut düzenden bıkip usanmış olmalarına rağmen işçilerin çoğunluğu «devrim bilincinde» değildir. Açıktır ki, bu durum, bu olumsuzluk, daha çok subjektif şartların yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Yani Türkiye sosyalist hareketi bu meselenin başlıca sorumlusudur. Sosyalistlerin on yıllar boyu süregelen yetersizlikleri ve zaafı, işçilerin çoğunluğunun (ya da belirli bir bölümünün çoğunluğunun) devrimci bilince ulaşamamalarının, «devrimin gerekli olduğunu» **kavrayamamalarının**, devrim için «ölmeye hazırlanmış (should be prepared)” olmamalarının başlıca nedenidir. Sosyalist hareketin neden böyle olduğu ayrı bir konudur. Elbette ki sosyalistlerimiz «bir şansızlık sonucu» böyle olmamışlardır. Ve elbette ki onun da maddi toplumsal temelleri vardır. Ama bu meselenin temelinde yatan ne olursa olsun bu gerçek değişmez. Bugün Türkiye halkının ezici çoğunluğunun, gerici, tutucu ve hatta faşist partilere oy verenlerin büyük bir kısmı dahil, mevcut düzene tahammülü kalmamıştır. Buna karşılık bu engin toplumsal muhalefet içinde işçilerin çoğunluğu devrim bilincine gelememişse bunun baş so-

rumlusu sosyalist hareketimizdir.

Bu somut gerçekliğin, devrimci durum için bir olumsuzluk oluşturduğu açıktır. Ve bize kalırsa devrimin önündeki en temel olumsuzluk da budur. Üstelik de **subjektif** yanı ağır bastığı için, samimi olarak üstüne gidildiğinde kısa sürede ortadan kaldırılabilecek bir olumsuzluktur. Yani önümüzdeki dönemde sosyalist hareket, toplumsal muhalefeti yönlendirecek birlik ve bütünlüğe kavuştuğu ölçüde işçilerin çoğunluğunun devrimci bilince getirilmeleri pekala mümkün olacaktır. Devrim için ölümü dahi göze almaları gerçekleşecektir. O halde bu olumsuzluk bir yana Lenin'in «devrim kanunu»nun birinci bölümü Türkiye'nin bugünkü şartlarında büyük ölçüde geçerlidir. Olumsuzluğun üstesinden gelinmesi sosyalistlere düşmektedir ve o da kısa sürede sağlanabilir. Yeter ki gerekleri yerine getirilsin.

Lenin'in Devrim Kanunu'nun ikinci bölümü ise «sömürücüler» ile ilgilidir. Buna göre devrimin gerçekleşebilmesi için tek başına birinci şart yani «sömürülenlerin mevcut düzende yaşayamaz olmaları» yeterli değildir, aynı zamanda sömürücü azınlığın da «eskiden olduğu gibi yaşama ve yönetme imkanlarının» kalmaması gerekir. Bu şartı da Türkiye somutuna uyguladığımızda gördüğümüz nedir? Tamamıyla olmasa bile Türkiye'nin durumuna oldukça uygun düştüğüdür. En azından Türkiye'nin yakın gelişme perspektifine uygun düştüğüdür. Bugün Türkiye'de sömürücü azınlığın maddi anlamda eskiden olduğu gibi yaşama imkanlarının kalmamasından, daha çok «güvenlikli bir gelecek»i kasetmektedir. Yani sömürücülerin, sömürü düzeninin devam edeceğinden, hiç olmazsa belirli bir süre devam edeceğinden emin olmaları «eskiden olduğu gibi yaşama imkanları»nın olması demektir. Meseleye bu açıdan baktığımızda bizdeki sömürücülerin pek de rahat olmadıklarını görebiliriz. Gerçi onlar, kimi küçük burjuva hayalcilerinin aksine sosyal demokrasiyi gayet iyi bilmekte (Büyük burjuvazi toplumun üretimde muhatap olan temel sınıflarından birisidir ve küçük burjuvazi gibi bir ayağı orda bir ayağı burda olmayıp her iki ayağı da kendine bastığından asla hayalci değildir.) ve müstakbel bir sağ sosyal demokrat hükümetten kendi varlığına yönelecek bir tehdit asla beklememektedir. Ama Türkiye'de her şey öylesine hızlı bir gelişme sürecine girmiştir ki, emperyalizme bağımlı ve geri Türkiye ekonomisi «çöktü çökecek» durumdadır. Bu şartların kısa gelecekte toplumsal muhalefeti başa çıkılmaz boyutlara ulaştıracağını gören burjuvazi «diken üzerinde oturmaktadır». Onun içindir ki hepsi bir ağızdan «Türkiye'de iktidar acıtmalıdır!» türküsünü çağırmaya başlamışlardır. Hem de bir zamanlar sosyal demokrat bir iktidarın Türkiye'ye çok daha yararlı olacağını iddia edenler de dahil olmak üzere! Kısacası bugün sömürücü azınlık «eskiden olduğu gibi» yaşayamaz duruma henüz gelmiş değildir, ama çok yakın bir gelecekte eskiden olduğu gibi yaşamamanın imkansız olacağını farketmektedir. Telaşı ve tedirginliği de bundandır.

«Sömürücü azınlığın yönetme imkanının kalmaması»na gelince... Bu konu daha da açıktır. 1970'lerin başından bu yana sömürücü azınlık yönetme konusunda çok daha başarısız olmuştur. Hükümet bunalımlarının devamlı sürmesi bir yana yönetim tam bir anarşi içine girmiştir. Bütün bunlara rağmen «yönetmek» mümkün olmuşsa, bu önceden belirtmiş olduğumuz olumsuzluk, yani sosyalist hareketin yetersizliği ve zaafı nedeniyledir. Sosyalist hareketimiz toplumsal muhalefetin başını güçlü olarak çekmemesi nedeniyle bütün yetersizliğine ve güçsüzlüğüne rağmen mevcut yönetim sürebilmiştir. Şüphesiz mevcut yönetim Türkiye'deki yarım milyonluk ordudan soyutlanarak ele alınamaz. Ve şayet sosyalist hareket yeterince güçlü olsaydı bu ordunun müdahale seviyesi ne ölçüye varırdı? Ya da önümüzdeki dönemde sosyalist hareket toplumsal muhalefetin potansiyelini çekip çevirecek seviyeye eriştiğinde, yönetim iyice elden kaçır duruma geldiğinde nasıl bir durumla karşılaşılacaktır? Bu soruyu da şimdiden sormanın gereği vardır. Nasıl bir durumla karşılaşılacağıнын bütün ihtimallerini gözden uzak tutmayarak ne ise gereğinin yapılabilmesi için tedbirlerin şimdiden alınması gerekir.

Önümüzdeki dönemde sosyal demokrat bir hükümet oluşmadığı takdirde MC'cilerin yönetim anarşisi devam edecek demektir. Oysa bu yönetim sömürücü azınlık için de artık çekilmez bir tedirginlik kaynağı olacaktır. Ki o zaman onların istediği «acıtıcı bir iktidar» kapıya gelecektir. Sömürücülerin bu yolu seçmeleri bile yönetim konusundaki çaresizliklerini gösterir. Ve «acıtıcı bir iktidarla» karşı karşıya kalmamak yine sosyalistlerin sorumluluğundadır.

Şayet sosyal demokrat bir hükümet kurulabilirse yönetim anarşisine kısa bir süre için son verilebilme imkanı çıkar. Ama bunun geçici olacağı, defalarca belirttiğimiz gibi, kısa sürede görülecektir. Sosyal demokrasinin sömürücü azınlığı temsilen yönetmesi bizim gibi ülkelerde hiç mümkün değildir. Ve Türkiye'nin önündeki perspektif ne olursa olsun «sömürücülerin eskiden olduğu gibi yaşama ve yönetme imkânlarının olmayacağını» «ayna gibi» göstermektedir. Hem de en kısa zamanda.

Lenin «kanun»un ileriki bölümünde bu meseleyi somutlamıştır. Burada üzerinde durulan nokta egemen sınıfların toplumun içine düştüğü devrimci bunalımın üstesinden gelememeleri, aksine bu bunalımın daha da derinleşmesine «yardımcı» olmaktan başkasını yapamamış olmalarıdır. Bugün için Türkiye'de bu durumla aynen karşı karşıya olduğumuz söylenemez. Ama pek çok belirtisi somut olarak kanunun dediklerine uymaktadır. Hükümetlerin zayıflığı açıktır. Her geçen gün daha da zayıfladıkları görülmektedir. Hükümet bunalımları son 6-7 yılın özelliklerinden olmuştur. Bunalımı kendi elleriyle derinleştirdikleri olmuştur. DGM'ler konusunda ısrar etmişler, parlamentoda çoğunluk oldukları halde yenilgiye uğramışlardır. TÖB-DER'i kapatmışlar Ankara Belediye Başkanını uzaklaştırmışlar. TÖB-

DER'i yeniden kapatmışlar, ama her seferinde tükürdüklerini yalamak zorunda kalmışlardır. Bu olup bitenler, yönetimi daha da bunalıma götürmüş ve her seferinde, o ana kadar ilgisiz olan daha geniş kitlelerin siyasi mücadeleye katılmaları sonucunu vermiştir. Bütün bunlar Türkiye'de sömürücü azınlığın yönetemez durumunun derinleşmekte olduğunun göstergeleridir. Kısacası Türkiye «kanun»un ikinci bölümü açısından da devrimci duruma gebe bir ülkedir. Bu ikinci şartın önemli bir bölümü şimdiden gerçekleşmiş durumdadır. Önümüzdeki dönem zikzaklı bir çizgi izleyecek gibi görünmekle birlikte uzun olmayan bir süre sonunda Türkiye'de sömürücü azınlık tartışma götürmez şekilde eskiden olduğu gibi yaşayamayacak ve yönetemeyecektir. Nihayet Lenin'in, Kanun'da veciz olarak verdiği özet cümleyi ele alabiliriz. Lenin bu cümlesinde devrimin ulus çapında bir bunalım olmadan imkânsız olduğunu vurgulamaktadır. Ve Türkiye devamlı bunalım içinde yaşayan bir ülkedir. Yeter ki aynı cümlede olduğu gibi bu bunalım «hem sömürücüleri, hem de sömürülenleri» «kanun»da belirtilen boyutlarda «etkilesin». Ve Türkiye'nin içinde yaşadığı bunalım yukarıdan beri anlatmaya çalıştığımız gibi azami noktasına çıkmaya elverişli şartlar taşımaktadır. Sosyalist hareket, üzerine düşenleri hakkıyla yerine getirdiği takdirde meselenin en önemli kısmı halledilmiş olacaktır.

ÜLKEMİZDE »DEVİRİMCİ DURUM» MESELESİ, İŞÇİ SINIFINA DÜŞEN GÖREV...

Bütün bu dediklerimizden bugünden yarına Türkiye'de devrim olacaktır anlamı çıkarılmamalıdır. Bizim burada göstermeye çalıştığımız Türkiye'nin «devrimci durum» açısından nasıl bir ülkede olduğudur. Açıkça görülmektedir ki Türkiye'nin bugün içinde bulunduğu maddi toplumsal şartlar ve bu şartların gelecekteki gelişme perspektifi «devrimci bir durum»un gerçekleşmesi için bir hayli elverişlidir. Bugün mevcut baskı ve sömürü düzeninden bunalmış yığınların burjuvazinin reformcu alternatifi Sosyal demokrasiye bel bağlamış olmaları meselenin özünü değiştirmez. Sosyal demokrasinin muhtemel iktidarı bu yanılgıyı kısa zamanda ve kökten halledecektir. Geniş kitleler sosyal demokrasi'nin «umut» olmadığını kavradıklarında yeni arayışlar içine gireceklerdir. Üstelik o zaman «gelecekte temsilcileriyle» bugünden yönetemez duruma gelmiş olan sömürücü azınlık, reformcu alternatifin de iflası ile birlikte iyice yönetemez duruma gelecek ve kesin olarak faşizme başvurmak için elinden geleni ardına koymayacaktır. Ve sömürücü azınlığın faşizmden başka çaresi kalmıyorsa bu artık onun «eskiden olduğu gibi yaşama ve yönetme imkanlarının» da kalmaması demektir. İşte bu kritik noktada Türkiye'de «devrimci bir durum» ortaya çıkabilir. Ama bir şartla! Sosyalistler üzerlerine düşeni yerine getirdikleri takdirde. Burada da Lenin'in dedikleri meseleye ışık tutmaktadır.

«Proleteryanın öncülüğü ideolojik olarak kazanılmıştır. E-sas olan budur. Bu olmadan zafere doğru bir adım bile atılmaz. Ama bu yine de zaferden çok uzak bir noktadır. Zafer sadece bir öncü ile kazanılmaz. Bütün sınıf geniş kitleler öncüyü doğrudan doğruya destekleme durumuna, ya da hiç olmazsa öncüye karşı sempatican bir tarafsızlık durumuna gelerek düşmanı desteklemesi önlenmedikçe sadece öncüyü nihai savaşa sürmek yalnızca aptallık değil, aynı zamanda cinayet olur. Ajitasyon ve propaganda yalnız başına bütün bir sınıfı, geniş emekçi halk kitlelerini, sermaye tarafından ezilenleri bu duruma getirmeye yetmez. Bunun için kitleler kendi siyasi deneylerinden geçmelidirler.

«.....

Bu durumda sadece devrimci sınıfın öncüsünü inandırıp inandırmadığımızı değil, aynı zamanda tüm sınıfların (belli bir toplumdaki istisnasız bütün sınıfların) tarihsel olarak etkili güçlerinin nihai savaşı kazanacak biçimde mevzilenip mevzilenmediğini kendi kendimize sormalıyız. Öyle bir mevzilenme olmalı ki:

1 — Bize düşman olan bütün sınıf güçleri yeteri kadar ayakları dolaşmış, yeteri kadar araları açık, güçlerinin çok ötesinde kalan bir mücadelede yeterince kendilerini zayıflatmış durumda olmalılar;

2 — Bütün yalpalayan, dengesiz, ortada unsurlar —burjuvaziden farklı olarak küçük burjuvazi ve küçük burjuva demokratlar— halkın gözünde yeterince maskeleri düşmüş, görünüşteki müflislikleriyle kendilerini yeterince kepaze etmiş olmalılar; ve

3 — Proletarya arasında burjuvaziye karşı en kararlı ve en kendini adanmış devrimci eylemi destekleyen yığinsal bir düşünce ortaya çıkmış ve hızla gelişmeye başlamış olmalı.

İşte o zaman devrim gerçekten olgunlaşmıştır; gerçekten o zaman, eğer yukarıda belirtilen ve özetlenen bütün koşulları doğru olarak ölçüp biçtiyssek ve eğer tam zamanını seçtiyssek zaferimize güvenebiliriz.» (V. İ. Lenin, Toplu Eserler, Cilt 31, s. 94)

Açıkça görüleceği gibi herşeyin başı proleteryanın ideolojik öncülüğünün sağlanmasıdır. Proleteryanın ideolojik öncülüğü ise, işçi sınıfı bilimini kendine kılavuz edinmiş merkezi siyasi otorite ile sağlanır. Oysa bugün sosyalist hareketimizin durumu ortadadır. Daha bu meselemiz bile istenilen olumluluk çerçevesinde gelişmemektedir. Bu olmadan, merkezi siyasi otorite oluşturulmadan değil yığınları, işçi sınıfının ağırlıklı bölümünü dahi mücadeleye kazanmak mümkün değildir. Zaten Türkiye'nin kar-

şı karşıya bulunduğu «anakronizm» de tam bu noktadadır. Bir yandan toplumsal gelişme «devrimci bir durum» için elverişli maddî ortamın meydana gelmesini kolaylaştırmaktadır. Öte yandan subjektif şartların gelişmesi çok geriden gelmekte «ideolojik öncülüğün kazanılması» dahi çözüm beklemektedir.

Üstelik Lenin'in ısrarla vurguladığı gibi, «bir tek öncü ile» iş bitmemektedir. Aksine yeni başlamaktadır. «Devrimci durum»un bütünüyle gerçekleşmesi için daha bir seri toplumsal gelişmelere ihtiyaç vardır. Lenin'in üç ana maddede sıraladığı bu gelişmeleri Türkiye somutunda tahkik etmemiz yerinde olacaktır.

Birinci olarak Türkiye'de halka «düşman olan sınıf güçleri» kendi aralarındaki çıkar çatışmaları ve dalaşmalar yüzünden bir hayli birbirlerine girmiş durumda oldukları halde yeterince zayıf düşmüş değillerdir. En azından ellerinin altındaki devlet mekanizması belirli bir bütünlüğü korumaktadır. Ve gerektiğinde halka karşı etkili bir şekilde kullanılabilme özelliğini muhafaza etmektedir. Bu konuda gereken çalışmalar yapılmadıkça ve tedbirler alınmadıkça öncünün harekete geçirilmesi sadece deliliktir.

İkincisi bugün sosyal demokrasi, Lenin'in belirttiği gibi ya da «küçük burjuva demokrasisi» pratikte iflas etmiş ve saygınlığını yitirmiş hiç değildir. Aksine kitlelerin «umut»u halindedir. Ama önümüzdeki dönem, —sosyal demokrasi hükümet olsun veya olmasın— çok hızlı bir şekilde küçük burjuva unsurların ve küçük burjuva demokratlarının iflasını getirecektir. Sosyal demokrasiyi pratikte deneyecek olan geniş kitleler umulandan da kısa bir süre sonunda ona bugün duydukları tüm saygınlığı yitirecekler ve hızla sosyalizme yöneleceklerdir.

Üçüncü ve nihai olarak bugün proleteryanın saflarında burjuvaziye karşı oldukça güçlü bir tepki olmasına rağmen bu tepki güçlü ve kararlı bir devrimci karaktere dönüşmekten bir hayli uzaktır. «Halkçı Ecevit» «efsunlanması» ile büyük çapta oy sandığına yöneltilen ve yönelen bu tepkinin bir süreç boyunca devrimci tepki ile değiştirilmesi mümkün olduğu ölçüde hedefe yaklaşılmış olacaktır. Bu konuda esas sorumluluk ve görevin sosyalistlere düştüğünü söylemek tekrardan çok bir vurgulama olarak alınmalıdır.

Özetlersek, bugün için Türkiye'de devrimci bir durum olmamasına rağmen Türkiye devrimci durumun gerçekleşeceği türden bir ülkedir. Ve önümüzdeki gelişme perspektifi de buna işaret etmektedir. Sosyalistler —ve gayet tabiidir ki onlarla birlikte tüm antiemperyalist - antifaşist güçler - önümüzdeki dönemi alabildiğince değerlendirip gereğini yerine getirdiklerinde Türkiye çok uzun olmayan bir süre sonunda devrimin eşiğine gelebilir.

Yazımızın bu bölümünde biraz uzatarak da olsa ispatlamaya çalıştık ki devrimci bir durumun gerçekleşmesi Türkiye'nin gündemindedir. Tür-

kiye emperyalizme bağımlı geri bir kapitalist ülke olduğu için de bu durumdan kurtulamadığı sürece **gündeminden çıkmayacaktır**. Çıkması mümkün değildir. Çünkü **bağımlılık ve gerilik**, bu iki temel nitelik **«hem sömürrenleri hem de sömürülenleri etkileyen) ulus çapında bunalımları»** devamlı yeniden üretir.

Bu yazımızda somut Türkiye şartlarının da bilimden kaynaklanan bu görüşümüzü kanıtladığını gösterdik. Bunu neden yaptık? «ileri demokrasi»nin Türkiye için geçerli olmayacağını gözler önüne sermek için. Çünkü «ileri demokrasi»nin ön şartı, gelişmiş kapitalist ülkelerde «devrimci durum»un gündemde olmamasıdır. «İleri demokrasi» bu noktadan, yani «devrimci durum» eksikliğinden kaynaklanan bir hedefdir. Türkiye gibi heran «devrimci durum»a gelmesi muhtemel bir ülkeye önerilmesinin nasıl fahiş bir hata olduğunu göstermeyi bir görev bildik.

Yanılığının bir diğer yanı da, yine aynı noktada düğümlenen, Türkiye'deki demokrasi ile gelişkin kapitalist ülkelerdeki demokrasiyi aynı kaba koymaktan ileri gelmektedir. Bilindiği gibi gelişkin kapitalist ülkeler aynı zamanda burjuva demokrasisinin yerleşmiş olduğu ülkelerdir. Gerçi tekelci burjuvazi, serbest rekabetçi burjuvaziden —her ikisinin üretimdeki ve dolayısıyla iktidardaki bu toplumsal özelliklerinden ötürü— daha anti-demokratiktir. Ama bu ülkelerde yüzyıllardır devam eden işçi sınıfı mücadelesi, söke söke kazandığı mevzilerle, burjuva demokrasisinin sınırlarını alabildiğine genişletmiş ve kazanımlarını bir daha geri alınması kolay olmayacak şekilde kökleştirmiştir. İşte «ileri demokrasi»ye «ileri» sıfatının verilmesinin nedeni, burjuva demokrasinden daha «ileri» görülmesindedir. FKP Genel Sekreterinin de belirttiği gibi bu demokrasi, sosyalist demokrasiye geçişte bir aşama, bir bakıma burjuva demokrasisinin aşılması olarak nitelendirilmektedir.

Oysa bugün Türkiye'deki demokrasi, kısıtlının da kısıtlısı bir burjuva demokrasisidir. Öyle bir demokrasi ki, onun «partisiz» İçişleri Bakanının «vicdanı», iki üç bin kişiyi sorgusuz sualsiz katletmeye, sırf onları Türk kabul ettiği için elvermemektedir. Üstelik bunu pervasızca ilân ettiğinde, hiç kimsenin «gıkı» çıkmamaktadır. Bizdeki «demokrasi»yi somutlayacak bundan âlâ örnek olamaz. Bugün Türkiye'de öyle şeyler olmaktadır ki, bize pek olağan geldikleri halde ortalama bir gelişkin kapitalist ülke yurttaşı bunlara pek akıl erdiremez. Örnekleri uzatmaya hiç gerek yoktur. Bugün Türkiye halkının başlıca gündem maddesi, tırmanan faşizmin yolaçtığı «kanunı», gayri kanuni tüm zorbalıklara dur demektir. Türkiye'de yaşayan herkes mevcut demokrasinin ne ölçüde sınırlı olduğunu gayet iyi bilmekte, rahat bir nefes alabilmek için canatmaktadır. Yani sözün kısası bugün Türkiye halkının âcıl ihtiyacı ileri bir demokrasi değil, düpedüz burjuva demokrasisinin sınırlarının genişletilmesidir. Burjuva demokrasisinin sınırları hele biraz genişlesin, tırmanan faşizme dur denilsin, demokrasi

saflarının etkili mücadelesiyle faşizm tecrit edilip bir köşeye sıkıştırılsın, giderek burjuva demokrasisi iyice yerleşip kökleşsin işte ondan sonra sıra belki «ileri demokrasi»ye gelebilir!

Tabii bu son söylediğimiz «lafın gelişi»!.. Bir an için Türkiye’de ileri demokrasinin geçerli olduğu farzedilse böyle bir «mantık» yürütmek mümkün olabilirdi. Ama bu mantık da gene Türkiye somutunda pek «mantıksız» olurdu. Çünkü bu mantık Türkiye’de burjuva demokrasisinin sınırlarının gelişkin ülkelerde olduğu kadar genişletilebileceği ve demokrasinin kökleştirilebileceği varsayımına dayanıyor. İşte bu varsayım Türkiye için bir hayli fantazi. Nedenine gelince meselenin düğüm noktası burada da karşımıza çıkıyor. Çünkü Türkiye emperyalizme bağımlı geri bir kapitalist ülke. Böylesi ülkelerde burjuva demokrasisinin gelişkin kapitalist ülkelerde olduğu ölçüde genişletilip, topluma mal edilmesi, ne bilimsel olarak ne pratikte mümkün değildir.. Çünkü burjuva demokrasisinin o seviyeye gelmesinden çok daha önce, onun aşılması imkanları, hem de sayısız kereler ortaya çıkabilir. Kısacası Türkiye emperyalizme bağımlı kaldıkça ve başta da işbirlikçi iktidarlar bulunduğu sürece mevcut kısıtlı demokrasi, işçi sınıfının ve halkın mücadelesi ile sınırları ne kadar genişletilirse genişletilsin —ki bu sosyalistlerin yerine getirmekle sorumlu ve yükümlü oldukları, asla savsaklanmıyacak en önemli görevlerdendir— bu gün metropollerdeki burjuva demokrasisinin mertemesine asla ulaşamayacaktır. Ulaşamayınca da gelişkin burjuva demokrasisinden daha gelişkinini hedefleyen ileri demokrasi Türkiye için sözkonusu olmayacaktır. Görüldüğü gibi esas faktör olan «devrimci durum» meselesini hiç söz konusu etmesek bile —ki bu halde de meselenin altında yatan odur— ileri demokrasinin Türkiye için geçerli olamayacağı sonucuna varırız.

«İLERİ DEMOKRASİ» SAVUNUCULARININ YANILGILARI

Pekala! nasıl olmaktadır da, konu bu kadar açık ve yalınken Türkiye için ileri demokrasi hedef olarak gösterilebilmektedir? Hem de «yakın amaç» diye ve «ilk devrim aşaması» olarak verilebilmektedir? Üstelik de ileri demokrasi hedefinin gösterildiği Türkiye öyle bir ülke ki, bizzat bu hedefi gösterenlerin açık çalışmasına izin vermeyecek ölçüde demokrasiden nasipsiz! Bunu şunun için söylüyoruz. Hiç olmazsa bu önemli nokta, bizzat maruz kaldıkları bir durum olarak ileri demokrasiyi önerenlere uyarıcı olmalıydı. Gelişkin kapitalist ülkeler için öngörülen ileri demokrasinin neden Türkiye’de geçerli olmayacağını, hiç olmassa kendi somut durumlarından hissetmeliydiler.

Ama olmamış! Ve ileri demokrasi Türkiye için öngörülmüş! Bu büyük yanılığın «saikleri» neler olabilir?

Üzerinde fazla durmadan birkaç cümle ile geçeceğiz.

Birincisi Türkiye'yi tanımamak. Türkiye'nin şartlarını hiç mi hiç bilmemek. Gerçekten Türkiye'nin durumunu, kapitalizmin geriliğini ve bağımlılığını, demokrasinin ne denli kısıtlı olduğunu bilen bir kimsenin Türkiye için gelişkin ülkelerin öncü partilerince kendi ülkelerinde öngörülen «ileri demokrasi»yi Türkiye'ye yakıştırmaması pek mümkün değildir.

İkincisi kopyacılık! Tekelci burjuvazinin, iktidarın başını çektiği tüm kapitalist ülkeleri bir torbaya doldurup hepsi için aynı hedefi öngörmek. Böyle bir kabulden sonra fazla zahmete girmeye hiç gerek kalmıyor. Zaten işçi sınıfı hareketinin gelişkin olduğu ülkeler ve oturmuş öncü partileri mevcut. Bunlar zaten şimdiye değin gereğini yapmışlardır. Hem bunca ünlü geçmişleri olduğuna göre, onlar mı iyi bilecek biz mi? Madem ki onlar ileri demokrasi diyor, doğrusu odur! Biz de deyiniriz olur biter!

Üçüncüsü, «milli demokratik devrim» yerine «ileri demokrasi» deyimini kullanmak! Türkiye'de 1971 öncesinde MDD'cilik diye bir olgu olduğu ve bu da sağ bir çizgiyi temsil ettiği için aynı şey murat edildiği halde «ulusal demokratik devrim» demek «yıpratıcı» olabilir gerekçesiyle, üstelik de eskiden kelimesi kelimesine aynı deyimini kullanırken bundan vâz geçmek ve yerine «ileri demokrasi» deyimini aynı muhteva ile **ikame etmeyi** daha faydalı bulmak.

Dördüncüsü, reformcu burjuvazi başta olmak üzere Türkiye'deki çeşitli toplum güçlerine mümkün olduğu kadar esnek görünmek çabası! Böylece antikomünizmin yıllar boyu Türkiye'de yaptığı tahribatın yola çıktığı olumsuzlukları elden geldiğince yumuşatmak. Bir nevi **meşruiyet kazanma** kaygusu!

Beşincisi, parlamentarizm! Burjuva parlamenter sistem Türkiye'de de iyi kötü otuz yıldır sürüp gidiyor. Her ne kadar faşist hareketler yol alıyorsa da, tüm Avrupa'da iyice geriletelen faşizmin Türkiye'de de pek bir şansı yok. O halde parlamenter sistem daha da süreceğe benzer. Bu durumda «batı»da öngörüldüğü gibi «sol» bir koalisyon neden Türkiye'de de mümkün olmasın. Orada öncü partilerin öngördükleri «ileri demokrasi» aynı zamanda böyle bir hedeften yana siyasi kuruluşların —ki bunlar genel olarak sosyal demokrat partiler oluyor— ortaklığına dayanmıyor mu? Üstelik Türkiye'de de demokrasiden yana «sol» bir parti var. CHP! Programındaki demokratik vaatler de ileri demokrasi programında bulunan bazı hedeflere benziyor! O halde CHP ile pekala bir koalisyon kurulabilir. Ve bunun da adı, «batı»da dendiği gibi «ileri demokrasi» olur!

Türkiye için ileri demokrasinin öngörülmesinde bütün bu saiklerin hepsinin şu veya bu dozda etkisi olabilir. Veya bir kısmının yoktur. Ama ister tek bir tanesinden kaynaklansın, isterse birkaçının veya hepsinin et-

kisi sonucu olsun Türkiye'de «ileri demokrasi»yi öngörebilmek için herşeyden önce ideolojik seviyenin bir hayli yetersiz olması gerekir. Ancak bu sayede birbiriyle uzak yakın ilişkisi olmayan **özler, biçimler, öneriler, çözümler vb.** uyumsuz bir yamalı bohça halinde bir araya getirilebilir!

Bu ideolojik keşmekeş kendi başına kalsa üzerinde durulmayabilir. Ama özellikle son dönemlerde bir hayli hasara yolaçmaktadır. Ve bu gi-dişle de yol açmaya devam edecek gibidir. İşçi sınıfı enternasyonalizmini yeterince özümlemeden «enternasyonal plânda temsil»in cazibesine kapı-lan, sosyalizmin ideolojisinden habersiz pekçok unsur **«ileri demokratik bir düzen»ci** olmaktadır. Yıllar boyu işçi sınıfı sosyalizmine bilerek uzak dur-muş sendika yöneticileri «ileri demokratik bir düzen»in savunucusu kesil-mektedirler. İleri demokrasi «CHP ile koalisyon hükümeti kurmak» diye görüldüğü için de, sosyal demokrasiye en ufak bir eleştiri yöneltilmemek-te. aksine onun demokratik önerileri abartılarak koyu bir CHP savunucu-luğu içine girilmektedir. Seçimler sonucu CHP iktidara gelebilirse, bu ileri demokratik bir düzenin başlangıcı olarak görüldüğü için sosyal demok-rasi kuyrukçuluğu iyice derinleştirilmektedir. Ve bütün bunlar işçi sınıfı sosyalizminin «en hası» adına yapılmaktadır. İşte endişe verici olan da budur. Bu nedenle Türkiye için «ileri demokratik bir düzen»in neden ge-çersiz olduğu, bunu önerenlerin ne denli ideolojik açmazlar içinde olduk-ları açıklanmalıdır. Açıklanmalıdır ki, sosyal demokrasiyi «umut» olarak gören geniş işçi kızımlarının bu yanlış «bilinçlenme»leri iyice derinleşip kökleşmesin.

SON SÖZ

Yazımız burada sona eriyor. Ancak son bir noktaya kısaca değinmek istiyoruz. İtiraz olarak denebilir ki, «biz Türkiye'de devrimci durum yoktur demiyoruz ki, aksine devrimci durum şimdiden vardır. İleri demokrasi de zaten bir devrimdir».

Böyle bir «gerekçe» ancak ideoloji fukaralığının mertebesini gösterir. Devrim kelimesinin ikili anlamından kargaşa yaratılarak bir yere varılamaz. Sosyalizme geçişi mümkün kıldığı takdirde, ileri demokrasi «inkılâp» an-lamında «sosyal devrim»in ilk adımı olarak görülebilir. Ama bu, baştan be-rî gösterdiğimiz gibi gelişkin kapitalist ülkeler için geçerlidir. Ve oralarda «ihtilâl» anlamında «devrimci durum»un oluşmaması nedeniyle gündeme gelmiştir. Bu nedenle de sosyalizme barışçı geçişi amaçlamaktadır.

Şimdi ileri demokrasi bir devrim ise, bu devrimden hangisi kastedil-mektedir. Şayet kastedilen «inkılâp» ise Türkiye'de devrimci durumun en azından görünürde olmadığı, bu nedenle de sosyalizme barışçı yoldan ge-çileceği savunuluyor demektir. Ki bunun Türkiye şartlarındaki tek izahı

devrim kaçaklığı, parlamenterizm ve pasifizmdir. Yok eğer «devrim»den ihtilâl kastedildiği iddia ediliyorsa, bu **maceracılıktan** da ilkel bir tavidir. «MC düşürülmeli, ileri demokratik bir hükümet kurulmalı!» diyerek «ileri demokrasi»nin kuruluşunu bu günden yarına mümkün gören bu görüşün ciddiye alınması düşünülemez. Hem o zaman insana sorarlar: Madem ki «ileri demokrasi» bir devrimdir. Madem ki, «ileri demokrasi devrimci yoldan kurulmalıdır,» diyorsunuz, o halde devlet neden bu devrimden sonra da «burjuva devleti» olarak kalıyor ve neden bir «sosyalist devrim» daha yapıp «burjuva devlet mekanizmasının baştan aşağı yıkılması»na ihtiyaç görüyorsunuz.

Sonuç olarak söyleyelim ki, bugünlerde pek «revaç bulan» ileri demokrasi kısa sürede sönüp gitmeye mahkûmdur. Çünkü Türkiye şartlarında önerilmeyecek tek bir hedef olsaydı o da herhalde «ileri demokrasi» olurdu. Meselenin garabetini son bir cümle ile somutlamak için diyebiliriz ki, ABD için «ulusal demokratik devrim»ne kadar geçerliyse, Türkiye için de «ileri demokrasi» o kadar geçerlidir.

TÜSTAV

5 Haziran Seçimleri ve Hükümet Meselesi

M. SÜREYYA ÖNGEN

5 Haziran seçimlerinin iskemle bakımından kesin sonuçları alındıktan sonraki günlerde, İLKE'nin, baskısı bekletilen Haziran sayısı için hazırlanan bu yazımızda, 5 Haziran seçimleriyle ilgili genel ve ilk tesbitlerimize ve hükümetin kurulmasında rol oynayacak faktörlere kısaca değineceğiz.

SEÇİM SONUÇLARININ KARAKTERİSTİKLERİ

5 Haziran genel seçimlerinin elimizde kesin oy ve istatistik rakamları bulunmadan yapılacak ilk değerlendirmeler başlıca şu tesbitlerde toplanmaktadır:

• Seçimlerde, TİP dışındaki tüm demokratik güçlerin genel olarak destekledikleri sosyal demokrasi, 210 Meclis iskemlesini aşmıştır. Özellikle genel merkezin sağ tutumu nedeniyle ön yoklamalar öncesinde CHP'den ayrılarak bağımsız seçilen iki Doğu'lu milletvekili Meclis'deki demokratik oylar arasında bulduklarından bu rakamı seçimlerin hemen sonrasında 215 saymak mümkündür. Bunun dışında birkaç yüzer-gezer milletvekili transfer edilse bile, CHP'nin milletvekili sayısı 220'ye bile ulaşmamaktadır. Böylelikle, bu anlamda CHP tek başına iktidara gelememiştir.

• Seçimlerde demokrasi güçleri, sosyal demokrasi aracılığıyla 1973'e nazaran önemli sayılacak bir gelişme kaydetmişlerdir, bu bir başarıdır. Ama izafi bir başarıdır. Seçim sonuçlarını —kimilerinin hâlâ ilkel bir ajitasyon mantığıyla yaptıkları gibi— «demokrasinin bir zaferi olarak» nitelemek inandırıcı olmamaktadır. Kaydedilen demokratik gelişimi 1973 sonuçlarına göre göreceli olarak vurgulamak ve konunun sadece bu yönünü göstermek,

buna karşılık MC partilerinin ve diğer sağ güçlerin Parlamentodaki 230 iskemle kapmış olduklarını, oylarını arttırmış bulduklarını ve MHP'nin oylarındaki büyük artışı hesaba katmamak, bunları yok saymak gerçekte «kendi cebine öksüren» bir devekuşu politikasıdır. Yapılan böyle tek yanlı yorum kervanına kimi sosyalistlerin de katılması hoş değildir. Çünkü kimi sosyalistler, 1973'de Cumhuriyet Halk Partisinin yüzde 33 oy aldığını, 1977 senesinde ise yüzde 41 oy aldığını, aradaki yüzde 8'lik artışın bir başarı olduğunu döne döne vurgularlarken, sanki yeni bir şeyi keşfetmişler gibi bu hususu tanıtmaya gayret etmektedirler. Oysa bundan iki yıl önce yapılan kısmi senato seçimlerinde bu gerçek açığa çıkmıştı. Aralarında bazı büyük illerin bulunduğu 1975 seçimlerinde sosyal demokrasinin oy oranı % 44'ü aşmaktaydı, bu oyların tüm Türkiye çapında % 41 şeklinde ortaya çıkması son iki yıl içindeki bir demokratik gerilemeyi göstermez. Çünkü demokrasinin en büyük oy depoları zaten büyük kentlerdir. Ne var ki, 1975 ve 77 sonuçlarının karşılaştırılması, son iki yıl içinde demokrasi güçlerinin oylarının arttığını da iddia etmeği engellemektedir.

Sosyalistler, bilimle hareket ederler. Kendi kendilerini ajite ederek sosyalist politika çizilmez. Bu nedenle, seçim sonuçlarının yansıttığı en somut gerçek, —demokrasi güçlerinin 1973'e nazaran gösterdiği gelişmeye rağmen— MC'yi oluşturan partilerin çoğunluğu sağlamış olduklarıdır.

● Ne var ki, bu sadece bir tesbittir. Çünkü MC partilerinin Meclis'de çoğunluk sağlamış olmaları, onların yeniden iktidar olmalarına yetmemektedir. Bunu yazımızın ikinci bölümünde ele alacağız.

● Seçim sonuçları konusunda, sağ'ın elde ettiği sonuçta, sağ oylar arasındaki bölünmenin önemli ölçüde giderilmiş bulunması olgusunu görmek gerekir. DP silinmiş, CGP de zaten mukadder akibetine ulaşmış, MSP'nin sandalye sayısı yarı yarıya inmiştir. Bundan en fazla kârlı çıkan parti önce AP sonra MHP olmuştur. AP'nin başlıca 1973'deki DP oylarını aldığı, ayrıca MSP ve CGP'den de kendisine oy kaydırıldığını söyleyebiliriz. MHP ise, öyle gözüküyor ki, genel olarak tüm sağ partilerden oy almış, fakat özellikle Doğu Anadolu ve İstanbul dışında eski MSP oylarından, bir kısım DP ve AP oylarından kendine küçümsenmeyecek miktarlar kaydirmiştir.

● Sağ cephenin elde ettiği bu sonuçlarda, sanırsanız ki, seçime katılma oranının artmış olması, yani 1973'de oy kullanmamış bir kısım seçmenin, bu kez sağa oy vermiş olması da sözkonusudur. İllere göre kesin rakamlar açıklandığında, bu hususu daha net görmek mümkün olacaktır.

● Seçim sonuçlarının önemli yanlarından birisi de, yukarıda da gösterdiğimiz gibi MHP'nin oylarındaki yüzdedeki büyük artıştır. Bu ise, son yıllarda sınıf mücadelesinin keskinleşmesi sonucunda sağ ve sol kutuplaşmasının militanlaşması, sağda militanlaşan unsurların MHP'ye kaymalarının bir sonucu olduğu kadar, iki yıllık MC iktidarı altında en geniş

himaye ve desteği bulan MHP'li faşistlerin yaptıkları çalışmaların ve örgütlenmelerini geliştirmelerinin bir sonucudur.

Bu sonuç, faşizme karşı mücadeleyi hafife almanın mümkün olmadığını gösterdiği gibi, faşizme karşı mücadelede CHP'yi iktidarda görmeye fazlaca bel bağlayan takipçi sosyalistler ile MHP'yi «bir avuç maceracı» olarak gören kimi sosyal demokrat yöneticiler için uyarıcı olmalıdır. «CHP tek başına iktidara gelirse faşistlerin çanına ot tıkayacak, onları büyük ölçüde geriletecek» diye umanlar, eğer öyle bir şey gerçekleşseydi bile faşistlerin kolayca geriletilemeyeceğini bu sonuçlarla anlamalıdır. Faşistlerin, ülkücü komandoların karşısına İŞÇİ SINIFININ YIĞINSAL GÜCÜYLE aktif olarak çıkılmadıkça ve bu konuda başlıca işlev iktidara gelecek bir sosyal demokrasiye bırakıldıkça, faşistlere karşı mücadelede önemli başarılar elde edilemez.

Bu sonuçlarla, faşistler daha da güçlenmiş daha da pervasızlaşmış olarak anti-faşist güçlere saldıracaklardır. Ve bu konuda herşeyden önce en büyük görev işçi sınıfına düşmektedir. «Faşizme Geçit Yok» diye bağışlamakla, faşizmin gelişmesi önlenememektedir, esas olan bu sloganın pratik gereğini yapmaktır. Bu nedenle işçi sınıfının yığinsal gücünün aktif olarak faşistlere karşı seferber edilmesi şarttır.

• Doğu'dan alınan seçim sonuçları da üzerinde dikkatle incelenmesi gereken, ve bir başka yazımızda ele alacağımız bir husustur. Bu oylar konusundaki en belirgin özellik, ulusal bilincin gelişmekte olduğu doğu illerinde MHP'nin son derece az oy almış olmasıdır. Bu sonuçlar, Doğulu emekçilerin ırkçılığa ve Turancılığa karşı verdikleri bir cevap olmuştur. Öte yandan, ırkçılık ve Türkçülük gütmeyen, seçim propagandalarında «Türk, Kürt herkes müslümandır, esas olan İslamlıktır» propagandası yapan MSP Doğu'da oy toplamıştır. Hiç kuşkusuz MSP'nin topladığı oyların esas maddi tabanı, Doğu ve özellikle güneydoğu'daki prekapitalist üretim ilişkileri ve kalıntılarıdır, ama ikinci faktör olarak MSP'nin Doğu'da Türkçülük gütmemesi, İslamcılık şeklinde bir geri motifle bir kısım Doğulu seçmenlerin ulusal duygularına hitab edebilmesidir.

Hatta elde ettiğimiz bilgilere göre, AP'nin yerel yöneticileri de seçim çalışmalarında bu «ulusal faktörü» gözönünde bulunduran bir politika gütmüşlerdir.

Buna karşılık burjuva partileri arasında bu konuda en demokratik davranması gereken CHP'nin öteden beri izlediği sosyal şoven tutumunu sürdürmüştür. Sonuçta CHP Doğu'dan beklediği oyları bulamamıştır. Örneğin Türkeş'i kendi illerine sokmayan ve en gelişkin demokratik merkezlerden birisi olan Diyarbakır'da CHP'nin son dört yıl içinde milletvekili sayısını arttıramaması, Bitlis'den milletvekili çıkaramaması, Hakkari'deki tek milletvekilliğini Adalet Partiyeye kaptırması, Ağrı'da tek milletvekilliğiyle yetinmesi, keza Muş ve Bingöl'de ancak limit oylar ala-

bilmesi dikkat çekicidir. Ön yoklamalar öncesinde CHP genel merkezinin Doğulu bazı milletvekillerine karşı takındığı tavır, sonuçta güneydoğu illerinin bir kısmında AP ve MSP'ye yaramıştır. Ayrıca sözkonusu iki eski CHP'li milletvekilinden birisi bu seçimlerde bağımsız olarak 51 bin, diğeri ise 41 bin oy almıştır. Özellikle Siirt'te A. Zilan'ın 51 bin, CHP'nin ise 19 bin oy aldığı düşünülürse aradaki fark önem kazanır. Çünkü Siirt için çok büyük bir rakam olan 51 bin oyun hepsinin Zilan aşiretiyle kan bağı olan seçmenlerden geldiğini düşünmek yanlıştır.

• Bu seçimlerde TBP'nin silinmiş olması olumludur. Çünkü Maocu yardımcılığına başlayıp, anti-Sovyetizme soyunduktan sonra bu parti artık demokrasi güçlerinin dışına düşmüştü. Bu partinin siyasi hayattan tümüyle silinmesi, Maocuların bir yuvasının kurumması demektir.

• TİP'e gelince, bu parti alabileceği maksimum oyu almıştır. Fakat bu oyları «süzülmüş» oylar diye tanıtmaları içtensizliktir. TİP'in almış olduğu «süzülmüş» oylar olmadığı gibi, sosyalizmi ve onun potansiyelini de asla temsil etmez. Bu konu, sosyalizmin bir iç sorunu olarak, ayrıca işlenmeğe değer.

• Seçimlerle ilgili en belirgin —fakat yeni olmayan— tesbitlerden birisi de, büyük kentlerin demokrasi güçlerine oy verdikleridir. İşçi sınıfı ile kent küçük burjuvazinin geniş kesimleri ve bir kısım yoksul köylülük sosyal demokrasiye oy vermişlerdir. Buna karşılık sağ cephenin oyları, genellikle kırsal kesimden gelmiştir. Bu kırsal kesimde orta köylülüğün ve küçük üreticilerin önemli kesimlerinin sağ'a oy verdikleri anlaşılmaktadır. Rakamların açıklanması ile, ayrıntılı bir değerlendirme yapmak ve oy dağılımını bölgelere göre irdelemek yararlı olacaktır.

HÜKÜMET MESELESİ

Sandıktan MC partileri oy çoğunluğunu alarak çıkmışlardır. Fakat bu, MC'nin hükümet kuracağına kesinleştiği anlamına gelmez. Bunun iki yönü vardır. Birincisi, demokrasiden yana halk güçleri MC'ye hükümet kurdurmamak için mücadele edeceklerdir. İkinci faktör de egemen sınıfların kendi aralarındaki çıkar çekişmelerinin de MC'nin yeniden hükümet olma şansını azalttığıdır. Şöyle ki, tekelci sermayenin belli başlı finans kurumları MSP'nin kesinlikle hükümet dışı olmasını istemektedirler. Bunun belli başlı nedenlerini, «Sınıf Mücadelesinin Perspektifleri» başlıklı yazının, İLKE Mart 1977 sayısında yayınlanan birinci bölümünde işledik. Gene tekelci sermayenin CHP tercihli kesimlerinin belli başlı noktalarda CHP'den ne bekledikleri o yazıda dile getirilmişti. Bunları bugünkü somut koşullarda özetlersek, görünüş odur ki, seçimlerden sonraki beyanatlarında bir CHP azınlık hükümeti kurulmasının doğru olacağını savunan İstanbul, Adana ve İzmir tekelci grupları, CHP'den şunları beklemektedir:

• MSP'nin hükümet ortaklığına CHP aracılığıyla son vermek Çünkü bunun dışında tüm çözümler MSP'yi hükümete ortak etmektedir. Fakat CHP'nin hükümet kurması durumunda MSP'nin hükümet dışı bırakılması ihtimali vardır. (Nitekim Turhan Feyzioğlu da MC bileşimine katılmayacağını söylerken, gerekçe olarak MSP'nin hükümete alınmaması gerektiğini belirtmiştir.)

• Tekelci sermayenin ivedi ihtiyacı olan birtakım ekonomik büyüme tedbirlerini CHP aracılığıyla gerçekleştirmek.

• Ortak Pazar'la ilişkileri düzeltmek misyonu da tekelci sermayenin CHP'den beklediği yararlar arasındadır.

• Keza sosyalist sistem'den kredilerin artması, aynı bekleyişler içindedir.

• Öte yandan devalüasyonu CHP'ye yaptırmak, tekelci sermayenin isteklerinden birisi gibi gözükmektedir.

• Kıbrıs sorununun çözümü için «Kıbrıs fatihi Ecevit» daha uygun bir tercihtir.

• İşçi sınıfının ekonomik mücadelesini nötralize etmek ve sosyal barışı sağlamak, tekelci sermayenin CHP'den beklediği en önemli ve en ivedi görevlerdendir.

Bu ve benzeri birçok acil ihtiyacını CHP aracılığıyla gerçekleştirme isteği gösteren tekelci sermaye, böylelikle en geniş halk kesiminin desteğine sahip CHP'yi bir yandan ehlileştirirken, öte yandan ileri halk güçlerinin de mücadelesini CHP aracılığıyla etkisizleştirmeği ummaktadır.

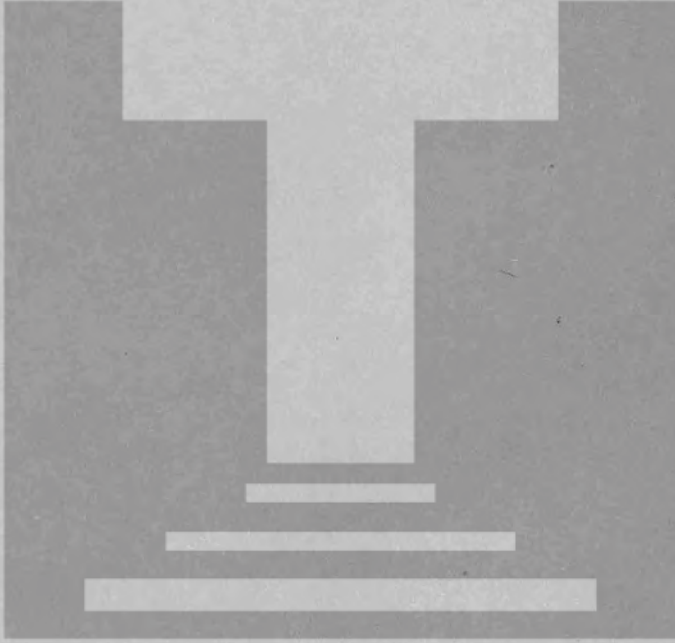
Tekelci sermayenin bazı önemli gruplarının CHP'den ne beklediğini çok iyi bilmek şartıyla, MC'ye iktidar verilmemesi konusunda en büyük görev demokratik güçlere düşmektedir. İşçi sınıfı başta olmak üzere tüm demokrasiden yana güçler, olaylara seyirci kalmamalı, ve gerek siyasal kuruluşlarla, gerekse sendikalar ve diğer yığınsal meslek örgütleri ile meseleye ağırlıklarını koymalıdır.

Özetle, seçimleri izleyen günlerde yapılan bu ilk değerlendirme, hiç kuşkusuz yeterli verilerden ve yeterli kapsamdan uzaktır. Türkiye'de sınıf mücadelesinin girmiş olduğu bu yeni evrenin ayrıntılı tahlilini gelecek yazılarımızda ele alacağız. Şimdiki en önemli görevin MC'ye yeniden hükümet kurdutmamak olduğu ve CHP kabineyi kursa bile, önümüzde sosyalistleri bekleyen büyük ve zorlu görevlerin, önemli bir dönemin başladığını unutmamak gerektiğini hatırlatmakla yetiniyoruz.

TUSTAV

ilke 15 Lira

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

TÜSTAV